

Мэфэкыр къэлэ паркым щыкӀуагъ

Гъогухэм ящынэгъончъэнкӀэ Къэралыгъо инспекциер зызэхашагъэр илэс 77-рэ ыкӀи гъогу зекӀоным инспектиер ныбжьыкӀэхэм яотрядхэр загъэпсыгъэхэр илэс 40 зэрэхъугъэхэм афэгъэхьыгъэ мэфэкӀ Иофтхьабзэр Мыекъуапэ игупчэ парк тыгъуасэ щыкӀуагъ. Ащ хэлэжьагъэх АР-м и Лышхъуэ ТхьакӀуцынэ Аслъан, республикэм и Премьер-министрӀу КъумпӀыл Мурат, АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм и ТхьаматӀу Владимир Нарожнэр, федеральнэ инспектор шъхьалӀу Лылуужу Адам, УФ-м и Федеральнэ ЗӀукӀэ ФедерациемкӀэ и Совет хэтӀу Хьопсэрыкъо Мурат, министрӀу ХъуажӀ Аминэтрэ Наталья Широковамрэ, хэбзӀуэхумӀкӀо къулыкӀухэм ыкӀи муниципальнэ образованиехэм япӀащӀхэр, нэмыкӀхэри.

икъулыкӀушӀэхэмрэ гъогу зекӀоным инспектор ныбжьыкӀэхэмрэ Адыгеим игъэцӀкӀо хэбзэ къулыкӀухэм ацӀкӀэ сафӀгушӀо, — къылуагъ ТхьакӀуцынэ Аслъан. — Гъогу зекӀоным ишапхъэхэр дӀагъоу зышӀэрэ кӀэлӀцӀыкӀоу, ныбжьыкӀӀу мы зэхыхъэм къекӀолагъэр бэ, тинеушырӀ мафӀ лызыгъэкӀотӀнӀу, тигугъапӀэхэр къэзыгъэ-шъыпкӀэжыгънӀу

тызшыгъуыгъхэр ахэр арых. Къэралыгъо автоинспекцием зищӀӀӀныгъэ гъогу езыпхыгъэ къулыкӀушӀэхэм чӀэци мафи, опхӀи уайи ямыӀу япшӀырылхэр зэрагъэцӀкӀэрэм, хэбзӀууцугъэр ыкӀи цӀыфхэм яфитыныгъэхэр къызӀауэхумӀхэрэм афӀшӀ лӀэ-шӀу тафӀраз ыкӀи шъхьӀафӀ афӀтӀшы.

МэфэкӀ Иофтхьабзэ шъхьалӀу зэхашагъэр кӀэлӀцӀыкӀухэм нахь зэрафэгъэхьыгъэр, ахэм агу къыдащӀен, агъӀушӀонхэ пшӀырылхэр зӀагъагъэр къылуагъ нӀужым гушыӀӀ зыштагъӀу АР-м хэгъагу кӀоцӀ ИофхэмкӀэ и Министерствэ ипащӀу Александр Речиц-

кӀэм. Гъогухэм ящынэгъончъэнкӀэ Къэралыгъо инспекциер министрствэм имызакъоу, республикэм ипащӀу зӀащӀыгъыр пӀащӀэм къыхыгъэщыгъ.

— ТиофылӀэхэм япшӀырылхэр зэрагъэцӀкӀэрэм бӀкӀэ елгы-тыгъэщт полицием зӀащӀау ыкӀи Адыгеим игъэцӀкӀо хэбзэ къулыкӀухэм обществэм еплъыкӀуу къафыриӀэр зыфӀдӀыгъыр, — къылуагъ министрӀэм.

Гъогу-патруль къулыкӀум готхӀу илэс пчӀагъэхэм къаӀоцӀ Иоф дӀышӀӀэр ыкӀи зишӀуагъэ къӀкӀорӀ нӀагырабӀхэм ацӀхэр мэфэкӀ зэхыхъэм къышӀауагъэх. Ахэм шӀуафхынхэр, федеральнэ

ыкӀи республикэ мӀхъанэ зӀӀащӀыгъу ыкӀи рӀӀӀныгъэ тхыльхэр афагъэщӀошагъэх.

Зэхыхъэм къышӀыгушӀылагъэх ыкӀи зимӀфӀкӀ хэзыгъӀуныфыкӀыхэрэм къафӀгушӀуагъэх Къэралыгъо автоинспекцием АР-мкӀэ и ГъӀорышӀапӀӀ ипащӀу Александр Курпас, муниципальнэ гъӀэпсыкӀэ зӀӀхӀу «КъалӀу МыекъуапӀэр» «ТӀхьутӀмыкӀо районымрӀ» яадминистрациехэм япӀащӀхӀу Александр НаролинымрӀ ШъхьӀэлхӀо АзмӀтрэ, нэмыкӀхэри.

Мэфэкыр кӀэлӀцӀыкӀухэм зӀрапаер зӀащӀаӀоухэм зышӀамыгъӀагъушӀу театризованныгъэ зӀагъӀӀӀгъонхэр къафашыгъэх, зӀнӀкъоӀухэр афӀзӀахашагъэх, шӀуафхын цӀыкӀухэр аратыгъэх. Джащ фӀдӀу къӀэлӀ гулчӀ паркым дӀт аттракционхэм ыкӀкӀэ хэмылӀӀу арысынхэ амал ахэм ялагъ. Мы мафӀм, кӀэлӀцӀыкӀухэр зӀагъӀӀӀыгъэх, анӀгӀухэм гушӀор къаӀихӀу, рыразӀхӀу зӀагырыкӀыгъэх.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

СурӀтхэр А. Гусевым тырихыгъэх.

Адыгеим ипащӀхэм ягъусӀхӀу республикэм икӀалӀхэм ыкӀи ирайонхэм къарыкӀыгъэ инспектор ныбжьыкӀэхэм яотрядхэр къӀэлӀ гулчӀ паркым къыдӀхьагъэх. Ахэм апӀэ итыгъ мы илӀэ-сым анахь дӀагъоу алыгъӀӀгъэ ыкӀи Урысыем щыкӀогъэ зӀнӀкъоӀухэм тиреспубликэ къащызыгъӀӀӀгъоӀгъэ отрядӀу КрасногвардейскӀэ районым щыщыр.

АР-м и Лышхъуэ Иофтхьабзэм пӀублӀ псалӀэ къышӀыгъэ зимӀфӀкӀ хэзыгъӀуныфыкӀырэ пӀтӀуми игуагъуу къафӀгушӀуагъ, гъӀахьагъэхэр ашӀыхӀӀӀ ыпӀкӀэ лыкӀотӀнхӀу къафӀлӀӀуагъ.

— ЗимӀфӀкӀ хэзыгъӀуныфыкӀыхӀу гъогухэм ящынэгъончъагъӀкӀэ Къэралыгъо инспекцием

Хьакъулахьхэм яугъоин тегушӀагъэх

ЛӀжапкӀэм итын, ИофшӀӀӀнымкӀэ фитыныгъэхэр мы-укъогъӀнхэм япхыгъэ Иофыгъоухэм, джащ фӀдӀу хэбзӀахьхэмрӀ угъоинхэмрӀ афэгъэхьыгъэ хэбзӀагъууцугъэр зӀагъэцӀкӀэрэм алыплӀӀӀ республикэ ведомственнэ комисиим зичӀзыу зэхэсыгъо тыгъуасӀагъ. Ар зӀрищагъ Адыгэ Республикэм и Премьер-министрӀу КъумпӀыл Мурат. Иофтхьабзэм хэлэжьагъэх муниципальнэ гъӀэпсыкӀэ зӀӀэ къӀэлӀ ыкӀи район администрациехэм япӀащӀхэр.

Адыгеим изӀхӀт бюджет фӀдӀу къыхьӀӀэр нахьыбӀ шӀыгъӀным фӀшӀ шӀӀӀгъӀн фаехэм, ащкӀэ

гумӀкӀыгъоу ыкӀи амалӀу щыӀ-хэм къагъушӀыгъэ министрӀу ДолӀ ДолӀтбый къызӀериӀуа-

гъӀэмкӀэ, 2012-рэ илӀэсым хьакъулахьхэм ыкӀи ащ хэмыхьӀхэрэм алӀӀныкӀоӀкӀэ республикэ бюджетым фӀдӀу къыхьащӀӀу агъӀнафӀщыгъэр сомӀ миллиарди 7-рэ миллион 292-рэ хъуштыгъӀӀ, къыхьагъэр сомӀ миллиарди 7-рэ миллион 688,9-м шӀо-кӀыгъ. 2011-рэ илӀэсым егъӀпа-шагъӀӀ, а пчӀагъэр сомӀ миллиардрӀ миллиони 165,1-кӀэ е процент 17,9-кӀэ нахьыбӀ хъугъ. ИлӀӀӀу тызыхӀтым имӀ-зитф бюджетыр проценти 102,7-кӀэ гъӀӀӀагъӀ хъу-гъ. ФизическӀэ лӀапсӀ зӀӀу лажь-хэрэм алӀӀныкӀоӀкӀэ аугъоирӀ

хьакъулахьхэр ары анахьӀу бюджетым хэгъахьӀо фӀзышӀырӀ, мӀзитфым къыкӀоцӀ ащ иӀахь процент 33,4-м кӀӀхьагъ. Ау цӀыфхэм ялӀжапкӀэ зыфӀдӀыгъыр пӀащӀагъэхэм къамыгъӀӀагъоу, конвертхэм адӀӀӀу ахьщӀэр зӀра-ратырӀ дӀагъӀыжыгъӀӀ, ащ фӀдӀэ шӀыкӀӀэр зӀӀӀыгъӀӀыгъыр агурыгъӀогъӀн зӀӀафӀер министрӀэм къылуагъ. Джащ фӀдӀу транспортым, акцизхэм, чыгум, нэмыкӀхэм ипхыгъэ хьакъулахьхэм яугъоинкӀэ гумӀкӀыгъуагъ зӀӀышӀӀэр Д. ДолӀэм къыхыгъӀӀыгъ, ащкӀэ пшӀӀӀӀӀыгъ зы-хьырӀ структурӀхэм анахьӀу анаӀ зытырагъӀтын фӀе лӀӀны-кӀоухэм къащыуцугъ.

Адыгеим ибюджет къыхьӀӀэр фӀдӀер нахьыбӀ шӀыгъӀным, УФ-м

ихӀӀӀӀӀӀуцугъӀ дӀишӀӀу пшӀӀы-рылхьхэр зӀшӀоухьӀнхэм афӀшӀ республикэм имуниципальнэ образованиехэм, хьакъулахьхэм къу-лыкӀум, хэгъагу кӀоцӀ ИофхэмкӀэ Министерствэм, прокуратурӀм, хьыкум приставхэм язӀпхыныгъэ агъӀпытӀнӀышӀ, нахь чанӀу Иоф зӀдашӀӀӀн фаеу мыщ дӀажьым КъумпӀыл Мурат къылуагъ. Хьакъулахьхэм яугъоинкӀэ анахьӀу ежӀ зыгъӀгумӀкӀырэ Иофыгъо-хэм къащыуцугъ, къызӀӀӀуцугъо-игъэхэм ащышӀхэм пшӀӀырылхьхэр афӀшӀыгъэх.

ЗӀхэсыгъом хӀӀӀагъӀхэр нэмыкӀ Иофыгъоухэм ахӀплъа-гъӀх, унӀшӀо гъӀнӀафӀгъӀхӀри ашӀыгъэх.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

ЗэшIуахыгъэхэм агъэрэзагъэп

ИэкIыб къэрал къикIыгъэу, фитыныгъэ имыIэу Ioф зышIэхэу къэралыгъом рагъэкIыжын фае хъугъэхэр зыщайыгъышт учреждениехэр субьектхэм ащыгъэпсыгъэнхэм фэгъэхьыгъэ унашъоу УФ-м и Правительствэ къышIыгъэр гъэцэкIагъэ зэрэхъурэм, кIэлэеджакIоу наркотикхэм, ешъоним апыщагъэ хъухэрэм якъычIэгъэщынкIэ республикэм щызэшIуахыхэрэм, шапхъэхэм адимыштэрэ шъон пытэхэр гъэбылгыгъэкIэ зэрIуагъэкIыхэрэм зэхасыгъом щатегушылагъэх. Кошын IoфхэмкIэ федеральнэ къулыкъум AP-мкIэ иотдел ипащэу Александр Пантелеевым къызэриIуагъэмкIэ, гъэбылгыгъэкIэ республи-

ХэбзэукъоныгъэхэмкIэ межведомственнэ комиссиеу AP-м щызэхащагъэм тыгъуасэ зэхасыгъо илагъ. Ар зэрищагъ AP-м и Премьер-министрэу КъумпIыл Мурат.

кэм къыхагъэу, рагъэкIыжын фаеу хъурэр зэрэмакIэм фэшI, ахэм апае учреждение амыгъэпсэу, гъунэгъу краим иучреждениехэм ачIагъэсынхэу фитыныгъэ къаратынэу Гупчэм тхылъхэр фагъэхьыгъэх, джэуапым ежэх. Премьер-министрэм мы лъэныкъомкIэ еплъыкIэу иIэр къырилотыкIызэ, гъэбылгыгъэкIэ къыхагъэу Ioф зышIэхэрэм якъычIэгъэщынкIэ кошын IoфхэмкIэ къулыкъум зэшIуихырэр къэбарлгыгъэIэс амалхэр къызфагъэфедехэзэ нахьыбэу къагъэлагъомэ ишIуа-

гъэ къэкIонэу зэрилгытэрэр къыIуагъ.

КIэлэеджакIоу наркотикхэм, ешъоним апыщагъэ хъухэрэм якъычIэгъэщын фытегъэпсыхъэгъэ Ioфтхьабзэу республикэм щызэшIуахыхэрэм афэгъэхьыгъэу къэгущылагъэх гъэсынэгъэмрэ шIэныгъэмрэкIэ министрэу Хъуажэ Аминэт, псауныгъэм икъэухъумэнкIэ министрэм игуадзэу Галина Савенковар, наркотикхэм ягъэзеклон лыплъэгъэнымкIэ Краснодар краим и ГъэIорышланIэ икъулыкъоу AP-м щыIэм ипащэу

Евгений Олейниковыр. Мы лъэныкъомкIэ зэшIохыгъэ хъугъэу ахэм ягушыIэхэм къащахагъэшыгъэхэм Премьер-министрэр агъэрэзагъэп.

— Наркотикхэм апыщагъэ хъугъэу наркодиспансерым иучет нэгъырэ 11 зэрэхэтым, кIэлэеджакIохэм япроцент 62-р тутын зэрешъорэм шлагъэу щылэр зэрэмакIэр къеушыхъаты, — къыIуагъ ащ. — Спортм нахьыбэу пыщагъэхэм наркотикхэри ешъонри IэкIыб зерафэхъуштхэр къэтэIo зэпытми, къызэрэлагъо-

рэмкIэ, гъэцэкIагъэ хъурэп.

Учетым хэт кIэлэцIыкIухэм щылэкIэ-псэукIэу яIэри, наркотикхэм апыщагъэ хъунхэр къызыхэкIыгъэри куоу зэрагъэшIэнэу, нэгъырэ пэпчъ хэушыхафыкIыгъэу Ioф дашIэнэу гъэсэнэгъэмрэ шIэныгъэмрэкIэ министрэм къыфигъэпытагъ.

Джащ фэдэу шапхъэхэм адимыштэрэ шъон пытэхэр IузыгъэкIыхэрэм якъычIэгъэщын зэрэлыкIуатэрэм еплъыкIэу фырилэр къырилотыкIызэ, гъэбылгыгъэу ар къоджэ псэупIэхэм зэрашыIуагъэкIырэм икъычIэгъэщынкIэи зэшIуахыхэрэм агъэрэзагъэп, полицием имызакъоу, муниципальнэ гъэпсыкIэ зилэ псэупIэхэм япащэхэри, къоджэ кой администрациехэри а Ioфым къыхэлэжъэнхэу ариIуагъ.

ХЪУТ Нэфсэт.

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэ цIыфхэм яупчIэхэм джэуапхэр къаретыжъых

Къалэу Мыекъуапэ щыпсэурэ Лодяная Маринэ Валентин ыпхъум иупчI:

Сэкъатныгъэ зилэ кIэлэцIыкIухэу инсулин зыхалъхъэхэрэм сыда сэкъатныгъэ зэрылэр къэзыушыхъатырэ тхылъхэр зыкIарамытыжъыхэрэр? ВТЭК-м къызэрэщытаIуагъэмкIэ, щылэныгъэмкIэ ар шапхъэу щыт. Сабыим илъэс 16 ыныбжъ, илъэси 8 хъугъэ шъоушыгъу узым зигъэгумэкIырэр.

Джэуап: Сэкъатныгъэ зэрылэр къэзыушыхъатырэ тхылъ къаратышт-къарамытышттым иIoфыгъо цIыфым ипсауныгъэ зэрэзэщыкIуагъэм елгытыгъэу зэшIуахы. О узыгъэгумэкIырэ Ioфыр зэхафышт, нэужым ащкIэ макъэ къыуагъэIужьышт.

Къалэу Мыекъуапэ щыпсэурэ, 1941-рэ илъэсым къэхъугъэ Громова Людмила Георгий ыпхъум иупчI:

Къэлэ, республикэ сымэджэщхэм томографхэр ачIэтых. Ау ыпкIэ хэмылгъэу ахэр къызыфэгъэфедедэнэ плъэкIыштэп. О телевидениемкIэ укъэгущылэзэ, псауныгъэм икъэухъумэн фэгъэзэгъэ лъэныкъор зэрагъэкIэжъырэм мызэу, мытлоу укыитегушылагъ. Сэ пенсиеу къысатырэр сомэ мини 7 нылэп. Арышъ, сомэ 2500-рэ лъыстызэ, томографкIэ язэгъэуплъэкIун слъэкIыштэп. Ащ фэдэ аппаратым сыда пкIэу иIэр ар къызыфэгъэфедедэн умылъякIышмэ?

Джэуап: Ары, джыдэдэм Адыгэ республикэ клиникэ сымэджэщым компьютер томографыжъыр зэрэчIахыжыгъэм епхыгъэу къиныгъо горэхэр къэуцугъэх. Джырэ уахътэм диштэрэ мултиспиральнэ компьютер томографыр зыщагъэуцущт чIыплэр агъэхъазырыгъах. Ар къалэу Мыекъуапэ щагъэуцоу, къызыфагъэфеде зыхъукIэ, зыныбжъ икъугъэхэм апае томографи 3-мэ — компьютер томографи 2-мэ ыкIи

зы магнит-резонанс компьютерым Ioф ашIэшт.

ЫпкIэ хэмылгъэу ыкIи охъабэ темышIэу томографыр къызыфэгъэфедедэн плъэкIышт.

Къалэу Мыекъуапэ щыпсэурэ Ковалева Галинэ Александр ыпхъоу, ятIонэрэ купым хэхьэрэ сэкъатныгъэ зилэм иупчI:

Аптекэхэм атель Iэзэгъу уцхэр сыда лъэшэу зыкIэ-лъаплэхэр? Осэ зэфэшъхьафхэр ялэхэу сыда ахэр зыкIащэхэрэр? Сэ ятIонэрэ купым хэхьэрэ сэкъатныгъэ сиI, нахь пыутэу зыщащэрэр зэгъэшIэнэу, къэскIухъанэу амал сиIэп. Лъаплэу ащэрэ Iэзэгъу уцхэр къэсщэфынхэ слъэкIырэр.

Джэуап: Анахъэу ящыкIэгъэ Iэзэгъу уцхэу мэхъанэшхо зилэхэу Урысые Федерацием и Правительствэ ыухэсыгъэхэмкIэ къэралыгъо къулыкъухэм уплъэкIунхэр зэхашх. 2012-рэ илъэсым уасэхэм ягъэнэфэнкIэ хэбзэгъэуцугъэр Адыгэ Республикэм щаукъуагъэу къыхагъэщыгъэп.

Ау мыщ дэжъым къэIoгъэн фае Iэзэгъу уцхэу лъэш дэдэу ящыкIагъэхэм ыкIи мэхъанэшхо зилэхэм ахэмыхъэхэрэм анахьыбэ дэдэмкIи уасэу яIэн алгъэкIыштыр хэбзэгъэуцугъэхэм къазрашыдэмылгытагъэр. Бэдэр зэфышытыкIэхэм атетэу ахэм ауасэхэр агъэзекIох. А зы Iэзэгъу уц лъэпкыыр аптекэм чIыплэ зэфэшъхьафхэм осэ зэфэмыдэхэмкIэ къащызIэкIигъэхъан ылъэкIышт.

Къалэу Мыекъуапэ щыпсэурэ Скомкина Наталья Михаил ыпхъум иупчI:

Республикэм бассейныкIэ щагъэпсыгъ. Мазэм тегъытэгъэ кIэлэцIыкIу абонементым сомэ 1200-рэ тефэ. Гъоышхо зымылэ унагъомкIэ ар ахъэшхоу щыт. Уасэр къырагъэлыхын е, гушыIэм пае, ыпкIэ зыхэмылэ спорт купхэр зэхашхэн алъэкIыштба?

Къалэу Мыекъуапэ щып-

сэурэ Барабецкий Александр Иван ыкъом иупчI:

Лъытэныгъэ зыфэсшырэ Аслъан Кытэ ыкъор! Псауныгъэр зыщагъэпытэрэ комплексэу Гагариным ыцIэ зыхьырэ урамым щагъэпсыгъэм учIэхъаным пае ахъэшхо птын фае. Зы сыхъатым пае сомэ 250-рэ плахы. КIэлэцIыкIухэми, пенсием щылэхэми фэгъэзекIотэныгъэ горэ афашырэп. Адрэ шъолырыхэм ягъэпшагъэмэ, уасэр мыщ шынахъ лъаг. Мы лъэныкъомкIэ политикэу зэрахъэрэм ухэлэзыхъажынынэ тыолъэу. Сыда тэ, хэбзэ-лахьхэр зытырэ цIыф къызэрыкIохэу зипсауныгъэ зыгъэпытэ зышIоигъохэм, тигухэлэ къыддэхъунэу амал зыкIытимылэн фаер?

Джэуап: ЗыгъэпскIыплэхэр зыхэт бассейнхэр зыхэхьэрэ спорт псэуалъэхэм ялыгъынрэ ягъэфедедэнэ мылкъушхо апэIохэ.

Псауныгъэр зыщагъэпытэрэ республикэ физкультурэ комплексэу бассейн зыхэтыр къызыфэзыгъэфедедэрэм пкIэу Iахыштыр агъэнафэ зыхъукIэ, ащ ехыштыр нэмыкI спорт псэуалъэхэмкIэ уасэу щылэхэм къапкъырэкIых.

Ау ащ дакIоу къэIoгъэн фае псауныгъэр зыщагъэпытэрэ физкультурэ комплексым иIoфышIэхэм джыдэдэм кIэлэцIыкIу сэнаушхэм якъыхэхын яшгыпкъэу Ioф зэрэдашIэрэр. Мыщ фэдэ Ioфым охътэ шлу-клае ыхыштыр, нэужым ыпкIэ хэмылгъэу бассейныр къызфэзыгъэфедедэн зылъэкIышт спорт куп зэфэшъхьафхэр зэхашхэпхы. Анахъэу анаIэ зытырагъэтыштхэр гъот макIэ зилэ унагъохэм арыс кIэлэцIыкIухэмрэ щылэныгъэм чIыплэ къын ригъэуцогъэ унагъохэм ащыпсэурэ сабыйхэмрэ ары.

А I-рэ, я II-рэ купым хэхьэрэ сэкъатныгъэ зилэ кIэлэцIыкIухэу зыныбжъ илъэс 14-м нэмысыгъэхэм джыдэдэм фэгъэзекIотэныгъэ горэхэр афашынынхэу рахъухъэ. Ахэм зы зыгъэпскIыгъор сомэ 100-кIэ,

мазэм телгытэгъэ абонементыр сомэ 800-кIэ къафыдэ-кIышт. Пенсионерхэми фэгъэзекIотэныгъэхэр афашыштых, сомэ 150-кIэ ахэм бассейным зыщагъэпскIын алъэкIышт. Зыныбжъ икъугъэхэм зы мафэм къыкIоцI (сыхъатыр 10.00-м щегъэжъагъэу 17.00-м нэс) сомэ 200-кIэ ащ зыщагъэпскIын алъэкIышт. Ащ нэмыкIэу псауныгъэр зыщагъэпытэрэ физкультурэ комплексым илъэситIум щегъэжъагъэу илъэси 7-м нэс зыныбжъ кIэлэцIыкIухэмрэ ахэм янэхэмрэ япсауныгъэ зыщагъэпытэн алъэкIышт купхэр щызэхащэштых.

Къалэу Мыекъуапэ щыпсэурэ Кузьминов Дмитрий Владимир ыкъом иупчI:

Гупчэ бэдээрэм илэгъоблэгъу сыщэпсэу. Тэ, урамэу Кубанскэм тесунэгъо пстэуми, хъопсанлэгъу тил тигъоу асфальт тфытыралъхъаныр. Квартальнэм къызэрэтиIуагъэмкIэ, документхэм уарыгъозэн хъумэ, гъогум асфальт тыралъхъагъах. Аслъан Кытэ ыкъор, ащ фэдэ хэбзэнчъагъэр къытфызэхэпфынэу тыолъэу. Ащ нэмыкIэу джыри зыIoфыгъэу: типоликлиникэ лор-врач илэп. Зыщабгъэтхын плъэкIышт терминалхэу ащ чIэтхэм мэфэ гъэнэфагъэхэр ары нылэп Ioф зашIэрэр, ар тэркIэ Iэрыфэгъоп.

Къалэу Мыекъуапэ иурамэу Андырхъуае ыцIэ зыхьырэм тет унэм щыпсэурэ Пэунэжъ Аслъан Алий ыкъом иупчI:

Адыгеим и Лышъхъэу Аслъан Кытэ ыкъом псауныгъэ пытэ илэнэу фэсэIo. Тиурам тесхэм метрэ 300 нахь мыхъурэ гъогум асфальт тфытыралъхъанэу лъэлүшхо тил. А урамым Советскэ Союзым и Лыхъужым ыцIэ ехьы. ЫпэкIэ мыщ ренэу шыхъафхэр щызэхащэштыгъэх, студентхэри кIэлэеджакIохэри къакиоштыгъэх. Джы къалэу Мыекъуапэ Андырхъоуе Хъусен ыцIэ зыхьырэ урам зэрилэри ашIэжырэпын

фае. 2010-рэ илъэсым къыщыублагъэу къэралыгъо хэбзэ Iэшъхъэтетхэм къащегъэжъагъэу Парламентым щылажъэхэрэм анэсыжъэу Iэпылэгъу къытатынэу зафэдгъэзагъ, ау ащ зи къыкIыгъэп.

Къалэу Мыекъуапэ щыпсэурэ Глинская Валентинэ Николай ыпхъум иупчI:

Урамэу Заводскоим къыщегъэжъагъэу Гагариным ыцIэ зыхьырэм нэсэу Пушкиным иурам къыпэлүл лъэс гъогум сыдигъуа асфальт зытыралъхъащтыр?

Къалэу Мыекъуапэ щыпсэурэ Воробьев Виктор Александр ыкъом иупчI:

Зюзинымрэ Мичуринымрэ ацIэ зыхьырэ урамхэм илъэсыбэ хъугъэ асфальт затырамылхъагъэр. Сыда ар къызыхэкIырэр?

Джэуап: Зюзиным, Мичуриным, Андырхъоуе Хъусен ацIэ зыхьыхэрэ урамхэм, урамэу Кубанскэм асфальт ательхъэгъэным иIoфыгъокIэ мары къэсIон слъэкIыштыр: джыдэдэм муниципальнэ гъэпсыкIэ зилэ «Къалэу Мыекъуапэ» иадминистрация 2018-рэ илъэсым нэс къатэм иурамхэм зызэрарагъэушгъомбгъушт шIыкIэр къыхехы. Зигугъу къэшъушыгъэ Ioфтхьабзэхэр ащ хагъэхъанхэ алъэкIыштыгъэ зэдгъэшIэшт.

2013-рэ илъэсым къалэу Мыекъуапэ иурамхэм язытет нахьышIу шIыгъэным пае муниципальнэ гъэпсыкIэ зилэ «Къалэу Мыекъуапэ» Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет иусубсидиеу сомэ миллион 200 хъурэр Iэклагъэщышт. Къалэу Мыекъуапэ иавтомобиль гъогухэу пстэуми зэдагъэфедедэхэрэм ягъэпсырэр ягъэцэкIэжъынрэ атегъэпсыхъэгъэ Ioфтхьабзэхэм ар апэIуагъэхъащт.

Къалэу Мыекъуапэ иавтомобиль гъогухэу пстэуми зэдагъэфедедэхэрэм ягъэцэкIэжъын тегъэпсыхъэгъэ Ioфтхьабзэхэм къахиубытэу урамэу Привокзальнэм къыщегъэжъагъэу Хъахъуратэм ыцIэ зыхьырэ урамым нэсэу Юннатхэм яурам гъэцэкIэжъынышхохэр рашIылIэштых.

Мы мазэм иапэрэ мафэ къы-
шыублагъэу автобускIэ шьо-
лтыр зэфэшхьафхэм азыфа-
гу шызеклохэрэм япаспортхэр,

сабыеу зэрашхэрэм тхылъэу
апылхэр амылхьгъэу билет-
хэр къарашхьыкхэрэп. Я 16-рэ
федеральнэ хэбзэгъэуцугъэу

«Транспорт щынэгъончъа-
гъэм ехылаагъ» зыфиорэм
ар къыпкъырыкIыгъ.

ЗэIухыгъэ Iахъзэхэлъ обще-
ствэу «Автовокзалхэм ыкIи
цIыфхэр зещэгъэнхэмкIэ авто-
станциихэм я Объединение»
игенеральнэ пашэу Къатбам-
бэт Исмахылэ къызэриорэм-
кIэ, мы зэхьокIыныгъэм цIыф-
хэр къынышхокIэ рагъасэх, зэ-
мызэгъыныгъэу къыхэкIырэр
бэ. Щынэгъончъэным фэоры-
шIэшт хэбзэгъэуцугъэм апэрэ
мафэхэм къыздихыгъэр цIы-
фэу зэрашхэрэм япчъагъэ
зэрэхэкIыгъэр ары — къэбар-
лыгъэIэс амалхэр къызфа-
гъэфедзэ пчъагъэрэ мэкъэгъэ-
Iухэр къашыгъэхэм, зэхэзы-
мыхыгъэр нахьыб.

— Бэмэ тивокзал илофы-
шIэхэр агъэмысэх, тэ къэтыу-

гупшысыгъэу аIо, джэуапэу
яттыжыкхэрэри къызгурагъэ-
лонхэу фаехэлъ, — еIо Къатбам-
бэт Исмахылэ. — Щынэгъон-
чъэным ишапхэхэм ягъэцкIэн
къыдыхэлъытагъэу джыри зэ-
хьокIыныгъэ зэрэщыIэшттым
пэшIорыгъэшъэу игугъу къэс-
шы сшIоигъу. ИлээсныкIо
фэдизкIэ гъогу техьхэрэр зы-
гъэкIуатэ зышIоигъохэри авто-
бус итIысхьаплэм Iуагъэхьа-
жыыштхэп — билет зыIыгъ
закъохэр арых ащ фитыштхэр.

ХэткIи шъэфэп автобусхэр
гъогу зытехьэхэкIэ Iэ къафэ-
зышIыхэрэм къафагъэуцоу,
рагъэтIысхьэхэу къызэрэхэкIы-
рэр. Мыщ дэжыер зыгорэ
къэхъумэ, лажьэр зиештхэр ар
зезыфэрэр ары. Автобусым
автовокзалыр къыбгынагъэмэ,
ащ кыкIырэр зи лъымыплъэ-
жэу. Транспорт инспекцием
илофышIэхэм, гъогурыкIоныр
щынэгъончъэнымкIэ къулы-

къуми ахэр янэплъэгъу итых.

Ягъогуанэ елътытыгъэу
къызшыуцунхэ фит псэуплэхэр
тхылъэу алыгъхэм арытых. Ащ
фэдэ чIыплэхэм цIыфхэр къа-
щырагъэтIысхьанхэ, япаспорт
къагъэлъагъомэ, билет араты-
нышъ рагъэтIысхьанхэ фиты-
ныгъэ зещакIохэм яI.

Къыхэгъэщыгъэн фае, пас-
портыр зышагъэфедэштхэр
нэмыкI шьолтыр автобускIэ
кIонхэ гухэлъ зилэхэр арых.
Республикэ кIоцIым шызекло-
хэрэм ар алыгъыныр ищыкIэ-
гъэштэп. ГушыIэм иае, Мы-
екъуапэ уикIэу Шытхьалэ ав-
тобускIэ укIоштмэ, паспортыр
къэмыгъэлъагъоу билетыр
къыуащэштэп. Сабый уигъу-
сэштмэ, ар къызэрэхъугъэмкIэ
свидетельствэр зыдэпIыгъын
фае.

МЭШЛЭКЪО Саид

Хэбзэгъэуцугъэм къызэрэдилъытэу

Социальнэ къулыкъухэм
яIофышIэхэм ыкIи хэбзэухъу-
мэкIо къулыкъухэм япашэхэм
квалификационнэ упчIэжъгъу
ыкIи IэпыIэгъу къаIыхыгъэ-
нымкIэ ПсышIуапэ хэхьэрэ
къоджэ псэуплэхэм ащыпсэух-
рэр километрипшыкIэ къапэ-
чыжъэ ярайон гупчэ кIонхэр
ищыкIэгъэжъэп. Джы ахэр зы-
щыпсэухэрэм яфэIо-фашIэхэр
ащафагъэцкIэштых.

Мыщ фэдэ шIыкIэр Шъачэ
щыпсэухэрэми лъэшэу агу ри-
хыгъ. Iофтхьабзэу «Единое
социальное окно» зыфиорэм
ишIуагъэкIэ къэлэдэхэм, ана-
хъэу Iудзыгъэу шыс къуаджэ-
хэм ащыпсэухэрэм, яфэIо-
фашIэ зэфэшхьафхэр афагъэ-
цкIэнхэмкIэ мыр IэпыIэгъу-
шIоу щыт. Ащ пае тхьамафэм
зэ район администрацием
икъулыкъушIэхэр, цIыфхэр со-
циальнэу къэухъумэгъэнхэмкIэ
гъэорышIаплэм, гъэсэнныгъэм,
культурэм, нэмыкIэхэми яIо-

фышIэхэр зэгъусэхэу дэкIы-
гъохэр ашIых, ащ цIыфхэр къа-
рагъэблагъэхэзэ зыгъэгумэ-
кIырэ Iофыгъохэм защагъэ-
гъуазэ, IэпыIэгъу афэхъух. Хэб-
зэухъумэкIо къулыкъухэм —
прокуратурэм ыкIи Следствен-
нэ гъэорышIаплэм мы шIыкIэр
бэмышIэу агъэфедэ хъугъэ.

ШэхэкIэишхо мыщ фэдэ
дэкIыгъо джырэблагъэ щызэ-
хашэгъагъ. ПсышIопэ районым
ит чылагъохэм афэдэу мыщи
гумэкIыгъо зэфэшхьафхэр
яIэх. ГушыIэм пае, Следствен-
нэ отделым ипашэ зехищгъэ
зэлукIэм къоджэдэхэр купыш-
хо хъухэу къэкIуагъэх. Ахэр
зыгъэгумэкIыштыгъэхэр хы
ШуцIэ Iушъом къыхиубытэрэ
чIыналъэхэм ячIыопс къэухъу-
мэгъэныр ары. Мы Iофыгъом
къоджэдэхэр апэрэ илэсэп
зигъэгумэкIыхэрэр. Псыхъоу
Шахэ мыжъор хэбзэнчъэу къы-
зэрэхашьэрэ къызэтегъэуцо-
гъэным ахэр ыуж итых, ар

къэзыушыхьатырэ тхылъхэри
агъэпсыгъэх. Мыщ фэгъэ-
хыгъэ писъмэхэр ыкIи зыщы-
кIэлэлэIухэрэ тхыгъэхэр къу-
лыкъу зэфэшхьафхэм —
Краснодар крайм игубернатор
къышгъэжъагъэу Урысье Фе-
дерацием и Президент шиухы-
жъэу афагъэхыгъэх. ШэхэкIэ-
ишхо, ШэхэкIэй цыкIум ыкIи
Головинкэ ащыпсэухэрэр, зэ-
кIэмкIи нэбгырэ 350-рэ фэди-
з, мы писъмэм кIэтхагъэх.

Мы Iофыгъор Следственнэ
отделым илофшIэн хэмыхьэрэ
дэдэми, цIыфхэм ягумэкIыгъо-
хэм язэшIохын ыналэ зэрэты-
ригъэгъыштхэр ГъэорышIаплэм
ипашэ къарилуагъ. Мыщ екIо-
лэкIэ гъэнэфагъэ зерищыкIа-
гъэр къыхигъэщыгъ ыкIи ра-
хьыжъэгъэ Iофыр къэмыуцухэу
зэшIуахын зэрэфар къылуагъ.

Якъулыкъу зыкыфэзыгъэ-
зэрэ цIыфхэм альэныкIокIэ зэ-
фэхьысыжъхэр ышIыхэзэ Гъэ-
орышIаплэм ипашэу Максим
Давыдовым следственнэ къу-
лыкъухэм цIыфхэм цыхъэу
къафашIырэм зэрэхъуагъэр
къыхигъэщыгъ.

НЫБЭ Анзор.

Ны (унэгъо) мылькум игъэфедэнкIэ хэбзэгъэуцугъэм зэхьокIыныгъэхэр фашIыгъэх

2006-рэ илээсым тыгъэгъа-
зэм и 29-м аштгъэ Федераль-
нэ законэу N 256-р зытетэу
«Сабыйхэр зэрыс унагъохэм
къэралыгъо IэпыIэгъу ягъэгъо-
тыгъэнымкIэ Iофтхьэбзэ те-
дзэу зэрахьаштхэм яхьылаагъ»
зыфиорэм ия 10-рэ статья
къызэрэщыдэлъытагъэмкIэ, ны
(унэгъо) мылькукIэ е ащ изы
IахькIэ унэм игъэпсын (ищэ-
фын) хэлэжъэнхэ альэкIышт.
Ащ пае хабзэу шыIэр амы-
укъоу зигугъу къэтшыгъэ
мылькур унэу къащэфыштым
(агъэпсыштым) пэлуагъахэ.
АщкIэ чIыфэт организациехэр
е нэмыкI организациехэр,
псэуплэ, унэ-псэолъшI коопе-
ративхэр къызфагъэфедэх, сер-
тификат къызэрэтыгъэм исче-
тэу банкым къыщызэлъахы-

гъэм зигугъу къэтшыгъэ ахь-
щэр агъакIозэ.

ЧIыфэхэр къаратыным те-
гъэпсыхьэгъэ зэзэгъыныгъэр
суд фэдэрэ организации тапэкIэ
дашIын альэкIыштыгъэ.

2013-рэ илээсым мэкъу-
огъум и 11-м аштгъэ Феде-
ральнэ законэу N 128-р зыте-
тэу «Федеральнэ законэу «Са-
бийхэр зэрыс унагъохэм къэ-
ралыгъо IэпыIэгъу ягъэгъоты-
гъэнымкIэ Iофтхьэбзэ тедзэу
зэрахьаштхэм яхьылаагъ» зы-
фиорэм ия 8-рэ, ия 10-рэ ста-
тьяхэм зэхьокIыныгъэхэр афэ-
шыгъэнхэм афэгъэхыгъэ» зы-
фиорэм джы шыгъэнэфагъэх
зэзэгъыныгъэм тетэу ны (унэ-
гъо) мылькур зыфагъэкIон
альэкIышт организациехэр.
Ахэм ахэхьэх чIыфэт органи-

зациехэр, чIыфэт гъэфедэкIо
кооперативхэр, нэмыкI органи-
зациехэр ипотека зылэпсэ
чIыфэхэр зыгыхэрэр. Зигугъу
къэтшыгъэ организациехэм
яIофшIэн хэбзэгъэуцугъэ гъэ-
нэфагъэм диштэу зэхашэ, къэ-
ралыгъоми ахэм гъунэ альефы.

ЧIыфэ къязытынэу зэзэгъы-
ныгъэ зыдашыгъэ организаци-
ер зигугъу къэтшыгъэхэм къа-
химыубытэ зыхьукIэ, ны (унэ-
гъо) мылькур чIыфэу аштагъэм
пэлуамыгъэхьанымкIэ лъапсэу
хъун ылэкIыштыгъэ. Зигугъу къэт-
шыгъэ законым 2013-рэ илэ-
сым мэкъуогъум и 7-м кIуачIэ
иIэ хъугъэ.

МыекIопэ районым
ипроккурор иIэпыIэгъоу
А. В. ДЭРБЭ

Джыри лъэшэу къещхышт

БлэкIыгъэ мазэм ошхышхоу
щылаагъэмрэ ошгъоу къехыгъэмрэ
цIыфхэм зэраыбэ къафахыгъ.
Анахъэу Мыекъуапэрэ МыекIопэ
районымрэ ащыпсэухэрэр ары
ом иягъэ зэригъэкIыгъэхэр. Мэ-
къуогъум и 16-м ошгъушхоу къе-
хыгъэм унашхьэхэр ыкIута-
гъэх, шъофхэм лэжыгъэу
арылъхэри хэтэрыкIхэри ыгъэ-
кIодыгъэх. Нэужым ошхышхоу,
сыхьат заулэм къыкIоцI зэпы-
мыоу, къещхыгъэхэр псыхэр
къыдигъэкIыхи мы муниципаль-
нэ образованиитIум ахэхьэрэ
псэупишымэ къакIэуагъ. Пстэ-
умкIи сомэ миллион 80-м ехъу
зэрар къыхыгъэ.

Непи ошххэр зэпыугъэх
пIонэу бэрэ къыхэкIырэр. Мары
мы мазэу къыхагъэм пыкIыгъэ
мэфэ заулэм ошхышхохэр щы-
лаагъэх. Бэдзэогъум и 1-м, пчы-
хьэм, Адыгейм икIэлэ шъхьалэ
иурамхэм уащызекIоныр кIын
хъугъэу, псыхэр ошхым ащыри-
гъэуцогъагъэх, чIыплэ-чIыплэу
ошгъу къехыгъ. Ащ имызакъоу,
ошх зэпымыум шъофхэм арылъ
лэжыгъэхэр IуахыжыкIынхэмкIэ
иягъэ къэкIо, ошгъур зынэмы-
сыгъэ хэтэрыкIэу къэнагъэхэр
егъэкIодыжых.

ОшIэ-дэмышIэ IофхэмкIэ
УФ-м и Министерствэ АР-мкIэ
и ГъэорышIаплэ джыри ошххэр
мыуцуштхэу ары къызэритыгъэр.

ГъэIорышIаплэм ипресс-къу-
лыкъу къызэрэщытIуагъэмкIэ,
мэфэ блаагъэхэм лъэшэу къещ-
хышт, жьыбгъэшхо къыхэхьашт,
пыблэр лъэшэу гъогъошт, ошгъу-
шхо къехыным ищынагъуи щыI.
Непэ псыхьохэм псэу адэтыр
шапхьэхэм къаблэкIыгъэгонп, ау
къызещхыкIэ къыхэхьэ, дамбэ-
хэр зышынахь мэхэ чIыплэхэм
къашыIуиутын ылэкIышты.
Джащ фэдэу жьыбгъэмрэ ошгъу-
мрэ электричествэ рыкIуаплэхэр
зэпаутынхэм, чыгIхэр аутынхэм,
унашхьэхэр агъэфыкIонхэм
ищынагъо зэрэщыIэмкIи макъэ
къагъэIу.

Синоптикхэм къызэрэтырэм-
кIи, мы тхьамафэми, къэкIопшым
иапэрэ мафэхэми лъэшэу къещ-
хышт, ошгъу къехышт. Фабуу чэ-
щым градуси 10 — 15 щыIэшт,
мафэм 25 — 27-м нэсышт.

Ом къыздихыштыгъэ пстэуи
уафэхьазырын плъэкIыштытэп, ащ
ебэныжыгъуаеуи щыт, ау игъом
макъэ къыуагъэIуэгъэмэ, зыщы-
уухъумэнэу амал уиIэ мэхъу.
Арышъ, цIыфхэр зыфэсакъы-
жыкIынхэу, къещхыгъэу «зызэри-
гъэхьазырырэр» нафэ къэхъугъэ-
мэ, унэхэм къарымыкIынхэу,
ямылкъу зэралъэкIэу шаухъумэ-
нэу ошIэ-дэмышIэ IофхэмкIэ
къулыкъур къяджэ.

ХЪУТ Нэфсэт.

Хьисапыр зикIасэхэр къекIоллаагъэх

Бэдзэогъум и 1-м кышгъэгъэ-
жъагъэу МыекIопэ районым ит
зыгъэпсэфыпIэу «Къушхьэ
тхыд» зыфиорэм ипчъэхэр
къызэлъуихыгъэх. Хабзэ зэрэхъу-
гъэу, хьисапыр зикIасэ ныбжы-
кIэхэр ащ шызэкIэх. Мы илэ-
сым кIэлэеджэкIуи 140-рэ ще-
джэнэу ыкIи зыщагъэпсэфыпIэу
лагерым къекIоллаагъэх.

ЗыгъэпсэфыпIэм кышчызэрэ-
угъоигъэ кIэлэеджакIохэм яшIэ-
ныгъэхэр илээсым къыкIоцI
къагъэлъэгъуагъ. КIэух зэфэ-
хьысыжъэу ашIыгъэхэм ялы-
тыгъэу, хьисапыр анахь хэшIыкI
ин фызиIэу алытагъэхэр ары
мыщ къэкIуагъэхэр.

«Къушхьэ тхыдэм» шызэха-
щгъэ гъэмэфэ еджапIэм мэфэ
21-рэ кIэлэеджакIохэр шыIэ-
штых. Хьисапыр нэмыкIэу
физикэмкIэ, информатикэмкIэ
егъэджэнхэр макIох. Пчыхьэ
къэс куп-купэу гошыгъэхэу
ныбжыкIэхэм яшIэныгъэхэм
ахагъэхьоным фэлэжъэрэ зэнэ-
къокъухэр афызэхашъ.

Лагерым зэрэщеджэхэрэм
нэмыкIэу Iофтхьэбзэ гъэшIэгъон-
хэри афызэхашъ. КъэпшонымкIэ,
орэд къэлонымкIэ, спортыр шIу
зылэгъухэрэр футболымкIэ,
теннисымкIэ, шахматхэмкIэ зэ-
нэкъокъух. Экскурсиехэм ашъх.
ПАТIЫКЪО Анет.

ШъхъэкIэфэныгъэр кыылэжъыгъ

Сабыйхэр шIу умыльэгъу-хэу кIэлэпIоу улэжъэн зэрэмылэкIыштыр хэткIи нафэ. Ащ дакIоу цIэгъэшхо зэрэпхэлъын фаер мы сэнэхъатыр кыхъэзы-хыхэрэм дэгъоу къагурэIо.

ИофшIакIэ екIолIакIэу кы-фигъотырэм кIуачIэ кыритыгъэ илъэс 25-рэ хъугъэу кIэлэпIоу Ioф ешIэ Лыунэе Зурыет Ис-лъам ыпхъум.

Зурыет илIакъокIэ Улапэ щыщ. ИцIыкIугъом кыщегъэ-жъагъэу янэ фэдэу кIэлэегъа-джэ хъу шIонгъоу къэтэджыгъ ыкIи нэмыкI сэнэхъат кыхи-хынэу ныбжIи егупшысагъэп. Гурыт еджапIэм ыуж 1984-рэ илъэсым Адыгэ кIэлэегъэджэ училищым чIахы илъэситIу кIэ

ащ шеджагъ. Нэужым 1986 — 1988-рэ илъэсхэм ублэпIэ клас-схэм якIэлэегъаджэу Ioф ышIагъ. Зыщыпсэурэ чIыпIэр зэблихъун фаеу зэрэхъугъэм кыхъэкIэу кIэлэцIыкIу Iыгы-пIэм Iухъанэу хъугъэ. 1988-рэ илъэсым кыщегъэжъагъэу непэ кызынэсыгъэм сабыйхэр шIу ыльэгъухэу, ахэм япIуны-гъэ-гъэсэныгъэ ишъэфхэм за-щигъэгъуазэзэ кIэлэпIоу Ioф ешIэ. 1993-рэ илъэсым Адыгэ къралыгъо университетым филологиемкIэ ифакультет кыухыжъыгъ.

Зурыет программэу «От рождения до школы» зыфио-рэмкIэ мэлажэ.

— КIэлэцIыкIухэм Ioф адэп-

шIэнымкIэ анахъ шъхъалэу сэ слъытэрэр апэрашIэу ахэр шIу плъэгъунхэ, ежъхэми зябгъэ-лъэгъуныр ары, — еIo Зуры-ет. — ЗэгурьIоныгъэ дахэ уазыфагу илъэу, ахэр оуиэхэм фэдэу шIу плъэгъухэ зыхъукIэ, ежъхэми укыальэгъушIт. КIэлэ-цIыкIу пэпчъ екIолIэкIэ шъхъаф кыфэсэгъоты. ДжэгукIэ гъэ-шIэгъонхэр афызэхэсэщэх, шъхъадж нахъ зыпэблагъэу, къекIунэу слъытэрэм тетэу роль цIыкIухэр къясэгъэшIых.

Зурыет иIoфшIэгъухэм шъхъэкIэфэныгъэ кыфашиIы, ащ игушыIэ пэпчъ Iушыгъэ-акъылыгъэ хэолъагъо. Ынэгу узэрэклаплэу кыбгурэIo цIыфышIоу зэрэщытыр, ады-гагъэрэ гукIэгъуныгъэрэ зэрэ-хэлъыр. ЦIыфмэ псынклэу агурэIo, IoфшIэгъу уахътэм

уасэ реты, шIуагъэ хэлэу егъэфедэ. КIэлэцIыкIу пэпчъ екIолIэкIэ шъхъаф кыфегъо-ты, ыгу етыгъэу Ioф адешIэ. ЦIыфмэ Зурыет шIульэгъоу афыриIэр шыIэныгъэм хэкIуа-кIэрэп. ИофшIэгъу ныбжы-кIэхэм щысэ афэхъузэ, дэха-гъэм фешэх.

КIэлэцIыкIухэм джа гукъэб-зэгъэ-дэхагъэу шыIэныгъэм фыриIэр зэрэмыкIодыным, зэрэмыупэбжъэным иамалхэр къулаишхо хэлэу зэрихъэхэзэ, тхакIэм, еджакIэм, лъытакIэм яшъэфхэр аригъашIэхэзэ, цIыф зэхэтыкIэ дахэм ишпхъэхэр агурегъалох. ЦIыфыгъэ дахэм уасэ фашIэу ыпIунхэр ипшъэ-рылъ шъхъалэу елъытэ Зурыет. ИсэнэхъаткIэ IэпIэсэныгъэшхо хэлъ. Сабый пэпчъ «IункIыбзэ» кыфегъоты, ипшъэрылхэр зэрэинхэр кыгурылозэ, кIэлэ-цIыкIухэм ренэу ыналэ зэрате-нын фаер куоу зэхешIэ.

Сабыим ышъхъэ риубытэ-рэр щымыгъупшэу ыгу къенэ.

Адыгэ шэн-зэхэтыкIэ дахэхэр ахэм апкъырыхъанымкIэ адыгэ гушыIэжъхэр бэрэ егъэфедэх, ямэхъанэ гурылогъошIоу къа-фелуатэ. ИжъыкIэ адыгэхэм ахэлъыгъэ шэн-хэбзэ дахэхэр кIэлэцIыкIухэм зэрахильхъа-щтым дэшъхъахырэп. ГушыIэм пае, «Лъэтегъэуцор», «Кушъэ-хапхэр», гъэтхапэм адыгэхэм илъэсыкIэр зэрэхагъэунэфы-кIыштыгъэр, нэмыкIхэми афэ-гъэхъыгъэ Ioфтхъабзэхэр ренэу зэхешэх. КIэлэцIыкIухэми ашIогъэшIэгъонэу ащ закъы-щагъэлабгъо.

Илъэс пчъагъэхэм къаклоцI щытхъу хэлэу иIoфшIэн зэри-гъэцакIэрэм ишыхъатэу рзэ-ныгъэ тхыльхэмкIэ бэрэ кы-хагъэщыгъ. «Илъэсым ианыхъ кIэлэпIу дэгъу» зыфиорэ рес-публикэ зэнэкъокъум текIо-ныгъэр кышщидихыгъ. Ренэу иIoфшIэн кIэ горэхэр зэрэхигъэ-хъащтым пылъ, ащкIэ шъхъэ-кIэфэныгъэр кыылэжъыгъ.

КИАРЭ Фатим.

Терроризмэм сыдэуштыгъэ зыщыуухъумэщта?

Терроризмэр цIыфым пэшIо-рыгъэшъэу зысфигъэхъазырын, зэрэпэуцужыштыр теубы-тагъэ хэлэу зыфигъэнэфэн ымылэкIыштыр тхъамыкIагъоу щыт. Ащ фэшI тидэ ушыIэми усакъын фае, «сэ кызынэсыш-тэп ар» пIо хъуштыт. Аужырэ илъэс 15 — 20-м терроризмэ гушыIэр тищыIэныгъэ бэрэ кыхъафэ зэрэхъугъэм кыхъэ-кIыкIэ, цIыфыр ащ фэдэ гузэ-жъогъу чIыпIэ ифагъэмэ зэрэ-зекIон фэе шапхъэхэр ошIэ-дэмышIэ IoфхэмкIэ Министер-ствэм ыгъэнэфагъэх. Сыдигъо-кIи ахэр зыщымыгъэгъупшэхэ-мэ нахъышIу.

Террористыр кызыра-хэбгъэшыштыр:

Ащ фэдэ бэдзэжъагъэ зезы-хъан гухэлъ зилэр сакъэу мэ-зекIо, амал иIэу хэбзэухъу-мэкIо къулыкъухэм ялIыкIохэм апэ зыкъыригъэфэщтэп, цIыф

кызыраыкIохэри къеухъэх. Арэу щытми, ахэм гуцаф лые озы-гъэшIын зекIуакIэхэр къахъафэ-хэу мэхъу. Ащ фэдэ урихъылIэ-мэ, полицием макъэ ебгъэлун фае. Шъор-шъорэу ар къэшъу-убытынэу е къэжъугъэуцунэу шъуфегъэ хъуштыт, щынагъо, ау итеплэкIэ зыфэдэр, щыгъы-гъэхэр, зэрэгущыIэщтыгъэр, кышIуагъэхэр, цIэу кыхигъэ-щыгъэхэр...шъугу ишъуубытэх. ИтеплэкIэ къахэмыщэу, ау бгъэшIэгъонэу зекIохэрэм, уахътэм имыфэшъуашъу фэпа-гъэхэм, Iальмэкъышхо зылыгъ-хэм, лъэшэу зызыплыхъэу, ямышIыкIэу зызгъэпсыхэрэм анахъэу уафэсакъын фае.

Террористхэм цIыфхэр на-хъыбэу зыщызэрэгъуоихэрэ чIыпIэхэр, аэропортхэр, прави-тельство унэхэр, еджапIэхэр, ту-чаныхъохэр, общественнэ транспорт зэфэшъхъафхэр, ары

кыыхахыхэрэр. **Ащ фэдэ чIыпIэ ушыIэмэ, бгъэцэкIэн фаехэр:**

* цIыфхэр нэбгырэ заулэу зыщызэхэтым, къэмлан, хэкIитэкъунIэ е апчым хэ-шыкIыгъэ пэзуалъэ зыдэ-щытым апэчыжъэ зыпшIы-мэ нахъышIу;

* ошIэ-дэмышIэ Ioф къэхъугъэу, цIыфхэр щта-гъэу кызызэхэбанэхэмэ, пстэ-умэ апэу галстук е шарф бдэлыымэ зыдэпхын фае;

* цIыфыбэу зэхэтэу лъы-кIуатэхэрэм бгъунджэу уахэ-кIынуу уфежъэ хъуштыт, плъакъо пытэу узэрэтеты-щтым упылын фае;

* пIэпызыгъэр къэпштэ-жъынэу уелэбэхыныр шы-нагъо;

* зыгорэкIэ ураутыгъэмэ, амалэу иIэмкIэ укыэтэджы-жъын фае;

* цIыфыр нахъ зыщыма-кIэмкIэ укIуатэмэ нахъышIу;

* уакъызэрэхэкIыжъы-щтым ыуж уитын фае.

Джащ фэдэу вокзалым уте-хъагъэмэ:

* дэгъоу зыплыхъ, ошIэ-дэмышIэ Ioф горэ къэхъумэ зыщыбгъэбылтын плъэ-кIыштыр чIыпIэр нэкIэ гъэна-фэ;

* машIом зыкъыштытэмэ, ащ узэрэбэныштыр пкъыгъо-хэр зыдэщыIэхэр, аварийнэ чIэкIыпIэу иIэхэр зэгъэлъэ-гъух;

* шъхъаныгъупчъэм пэб-лагъэ зымышIу;

* Iальмэкъэу пIыгъхэм наркотик е нэмыкI горэ къадамыхъаным фэшI дэ-гъоу гъэпытэгъэнхэ фае;

* зыщыштыр умышIэрэм иIальмэкъэ транспортым зы-

дипхъанэу кыыолъэлумэ, кыылымых;

* зыпари лъымыплъэу къагъэнэгъэ пкъыгъохэм благау уякIуалIэ хъуштыт;

* ащ фэдэ зыплъэгъукIэ, полицием макъэ егъэлэу;

* вокзалым тетхэм ащыщ гуцаф лые уегъэшIымэ, зы-къемыгъашIэу лъыплъ, ухэ-мычъыи;

* документхэр угуIэмэ къэпштэнхэу Iагъоу шы-лынхэ фае.

ЗыгорэкIэ террористхэм транспортыр ауытыгъэмэ:

* ахэм къалорэ пстэури, уапэмыкъаигъэжъэу, бгъэ-цэкIэн фае;

* умакъэ къэпIэты хъуш-тэп;

* уздэщыт е уздэщыс чIыпIэм уикомыкIы пшIо-игъомэ, ыпэрашIэу яуп-чыжъ;

* кIэлэцIыкIу уигъусэмэ,

амал иIэу зыкIэлъырымы-гъэкIэ;

* террористхэм уапыбэнэ-жъы хъуштыт;

* Iашъу алыгъым унэмыс, къатепхынэу умыIо;

* зыгорэ къагъэуагъэмэ е машIо къэхъугъэмэ, уегъо-лъэхын фае;

* шъхъафит узэрашIы-жъыгъэрэ кыбгурылуагъэ-ми, унэшхо гъэнэфагъэ шы-мыIэу транспортым укыи-кIы хъуштыт;

* ош нахъ кIочIаджэу ащ исхэм, бзылфыхъэхэм, са-бийхэм, нэжъ-Iужъхэм Iыпы-Iэгъу уафэхуныри зыщыб-гъэгъупшэ хъуштыт.

Терроризмэм пэшIорыгъэ-шъэу зыфэбгъэхъазырын умы-лэкIыштытми, мы шапхъэхэр пшIэхэмэ, бгъэцакIэхэмэ, зы-щыуухъумэнкIэ нахъыбэу гу-гъапIэ щыIэ мэхъу. Пстэуми мы-хэр агу раубытэхэмэ нахъышIу.

ГЪАШІЭМРЭ ИЛЪЭСХЭМРЭ

Цыфым ынэгу ыгу илтым уфещэ

Цыхьэрэ лъыгэныгъэрэ цыфхэм кыпфашыныр насып-гъэшху, зыфэдэ къэмыхъугъэ мылкъу. Ар къэулэжыным юфыбэ пылъ, уахъти ищыклагъ, кыинэу узэутэкырэмэ уатекло-шъунэу кыуачи уилэн фае.

Зэкэм ар къадэхурэп, амали фагыотырэп. «Цыфым ыцэ ежъ зыфешыжы» ело адыгэ гушылэжым. Ащ кыкырэр нафэ — уцыфыным цыфыгъэ ищыклагъ, шэн дэгъубэ кы-зэлъеубыты: лыгъэ, гуклэгъу, шыпкэныгъ, хьалэлныгъ.

Ежхэм ашъхэ еху емы-гупшысэху, ялэнатлэкэ нахъ лъагъу дэкыаехэ ашлоигъо хъумэ, цыфышлоу зыкыашлэу, шъхэклэфэныгъэ нэмыклхэм кызыфарэгъэшныным пылъ-ху цыф куп шы. А уахътэм ахэм Юпылэгъу ящыклагъ, ар агъотэу, ялоф кызыкырэм, ыпкэ зэрэщытыгъэхэ шып-къэм фэдэу мэхъужых. Ащ фэдэ цыфхэм зи шлуагъэ апылэп.

Нэмык цыф купи шы: ахэр шлушэным пылтых, шыт-ху лыхъухэрэп, кызырыкх, шырытых, шъорышыныр яхабзэп, егъэлыкыгъэ гушы-лэхэр ашырэп, адунететыклэ дахэ.

Непэ сыкызтегушылэмэ сшлоигъор ятлонэрэ купым хэ-хьэрэ цыфхэм ашыщ, ежъ ылэшхьитлуклэ шытхур, шъхэклэфагъэр кылэжы-гъэх. Ар Дэрбэкъо Къамболэт Махмудэ ыкыор ары. Бжыхэ-кыояклэм кышыхъугъ, Тэху-тэмкыое районми, нэмык цыфхэм дэгъоу ашашлэ. Поселкэу Инэм иунагъоклэ дэс. 1933-рэ илээсым жъоныгъа-клэм и 25-м къэхъугъ. 1952-рэ илээсым Инэм дэт гурит еджаплэу N 2-р кыухыгъ. За-омрэ гъаблэмрэ (1947-рэ илээ-сыр) пэрыоху кыфэхъугъэхэ-ми, Къамболэт дэгъу дэдэу еджаплэр кыухыгъ.

А илээс дэдэм Краснодар дэт мэкъу-мэщ хызмэт ин-ститутым инженер-механик факультет кыухи, диплом плыжыыр 1957-рэ илээсым кыратыгъ. Дэгъу дэдэу зэрэ-джагъэр кыахъагъэу тхыль-хэр шлухъафтынэу кыфагъэ-шъошэгъагъэх.

Исэнэхьатклэ Юф ышлэнэу Джэдэжэ районим ит совхозэу лээзгъу уцхэр кызыщаклэ-щыгъэм агъэклауагъ. Апэ дэ-дэу Къамболэт ыналэ зытыри-дзагъэр уцхэр кыгъэкыгъэн-хэмклэ псым илоф дэу зэрээ-хэщэгъагъэр ары. лээзгъу уц-хэм якъэгъэкыи Юфыбэ пылъ,

Юфшлэным «псэ» кыхъэзыл-хьэрэр псыр ары, ау икыоу ар алэклагъахъщыгъэп. Совхо-зым идиректор илоф кыхи-мыгъахъу мы Юфыр Къамбо-лэт зэшлуныгъ.

Зэкэ ищыклэгъэщхэр зэ-ригъэгъотыхи, уцхэр кызыщ-гъэкыхэрэ чыплэхэм псыр аригъэгъэщлэагъ. Бэ Юфшлэнэу совхозым клалэм шигъэцклэ-гъэр. Директорым ахэр зэкэ ыгу рихъыщыгъэх, кыфэрэ-загъ, игъо кымысыгъэу зыгъэ-сфакло ыгъакло шлоигъуагъ, ау клалэр фэклауагъ — Юфшлэнэу шылэр бэ, укызырэгъуо шлэгъэн фаехэр зэтесэещых.

Бэ темышлэу шылэныгъэм зэхьокыныгъэхэр кыхъахъ-хъагъэх, МТС-хэр гъэцэклэ-жыи-техническэ станциеху (ОТС-ху) ашыжыгъэх. Кол-хозэу «Зэкыошныгъ» зыфило-рэм инженер шъхалэ илэн фаеу хъугъэ. Хызмэтшлэпэм ипа-щэхэр партием ихэку комитет иапэрэ секретарэу Цундэкъо Ибрахымэ елэулугъэх Дэр-бэкъо Къамболэт кыафигъэкло-нэу. Джащ тетэу 1958-рэ илээ-

сым клалэм инженер шъхалэу хызмэтшлэпэм Юф шишлэу ыублагъ. Колхозым тхьаматэу илагъэр Дробный Александр. Хызмэтшлэпэм псэупиллэ хахъэщыгъэ: кыутырху Су-повскэмрэ Садыклэмрэ, кыуа-джэу Бжыхъэкыояклэр, посел-кэу Инэм. Колхозым фермэхэр илагъэх, хэтэрыклхэр, фышхъэ лэжыгъэ культурэхэр хъоу кыгъэкыштыгъэх, чэтэхъо ферми аригъэшлыгъагъ. Инэм электроцех дэтыгъ, ежъ иунаеу колхозым кудэ (нефть) игъэ-хъуаплэ илагъ. Садыклэм, Су-повскэм, Инэм адэхэр сэнэш-хъэшлэным пылтыгъэх.

Юфшлэнхэр дэгъоу зэхэщэ-гъагъэх, ау сэнэшхъэлэжхэм кыи алэгъуштыгъ — зэкэ лэклэ агъэцэклэщыгъэ. Къам-болэт Юфым егупшысагъ, хэ-кыплэ кыгъотыгъ. Тракто-рым чыгур зыубырыурэ псэ-уалэ ригъэклугъ, ащ машэхэр ыгъэхъазырыштыгъэ, сэнэш-хъэ лъапсэхэр зырагъэуцохэрэ ужым ыгъэсэижыштыгъэ. Инженер шъхалэу ишлуагъэ-клэ цыфхэм лэклэ агъэцэклэ-

щтыгъэхэр механизмэхэмклэ зэблэхъугъэ хъугъэх.

Юфшлэнхэм атырагъэклдэрэ уахътэм кыкычыгъ, цыф кыуачлэр кызытэнагъ. Сэнэш-хъэ гектар 20-м еху агъэтыс-хъэщыгъэ. Сэнэшхъэ саты-рэхэр ищыгъэху, алъапсэхэр кэтылхъагъэху икыун фэдиз псы арагъэгъотыштыгъэ.

Чэтжыехэр кызышарара-гъэщырэ цехым илоф кыелыхы-гъэу щытыгъ. Чэтжые мини 5 — 10 фэдизу кыраарагъэ-щырэм шыщэу минрэ ныкыо-рэ нахыбэ кэнэжыштыгъэп. Сыда ар кызыхъэкыштыгъэр? Инженер шъхалэу зэкэ ыуп-лэклугъ, Юфхэм ахъхъухэрэр зэригъэшлагъ, ыкыуачи, иакы-ли рихылылэхи, Къамболэт шы-клагъэхэр дигъэзыжыгъэх, Юф-хэр зыпкэ ригъэуцуагъэх.

Бжыхъэкыояклэм шыпсэурэ цыфхэр зашъохэрэ псым изы-тет дэигъэ. Къоджэхом зы псынэ закы дэтыгъэр, псыхъоу Афыпс кыахъахъэрэ ешъошты-гъэх, ау ар шлоигъэ. Псыр азыштыгъэ, ау шлуагъэу кы-хырэр мэклагъэ. Былымэхъо

фермер зы километрклэ кыуа-джэм пэчыжыагъ. Чэмхэр Шап-сыгъэ псыубытылэм, Афыпс е Бзыкыо псашъо афышты-гъэх. Ари лэшхыгъэп, гъогу-онэшхо апышлыгъыгъ былым-хэми, чэмахъохэми.

Къамболэт пшъэрылэ фаши апэ дэдэ гъогухэр аригъэшлы-гъэх. Шапсыгъэ псыубытылэм инэпкэ кыкыу кыуаджэм ыкли Инэм анэхху. Бжыхъэкыояклэ кыуаджэм ыклоци мыжъо-клэжыгъэ-пшэхъо зэхэлэ зы-тель гъогухэр щаригъэшлыгъэх, псыкычлэщыпши дагъэуцуагъ.

Нэужым Дэрбэкъор Тэху-тэ-мыкыое РТС-м ипашэ игуадзэу агъэнафэ. Гъэгъушыгъэным-клэ, псыр клэгъэхъогъэнымклэ чыгур шлу зышлырэ станцие (ММС) кызылэуахы, ащ Къам-болэт пашэ фэху. Анахъу а Юфшлэнхэр зыфэгъэгъагъэхэр пындж зышашлэщт чыгухэм ягъэхъазырын. Аужырэ чыплэм щытыгъэ станциер Дэрбэкъом пэрыт ешлы.

1969-рэ илээсым ММС-м пындж шашлэнэу гектар 300 ыгъэхъазырыгъагъ. Хызмэт-шлэпэху «Советская Ады-гея», «Октябрь» зыфило-рэмэ пындж гектар пэпчэ центнер 70 — 75-рэ а илээсым кыарахы-гъагъ. Псэитыкурэ Хъащтыку-рэ зыкызысыхэ Пшызэ идам-бэ километрик ыкыхъагъэу ашыгъагъ а илээсым.

ММС-р зэхатлупшыжыи, ПМК-3-мрэ ПМК-28-мрэ зэ-хагъэхъажыгъагъэх, Дэрбэкъо Къамболэт Инэм дэтыгъэ чыр-быщ ыкли керамзит кызышлы-рэ заводым ипашэу фаши-гъагъ. Илээсидлэ пэшэныгъэ заводым дызэрихъагъ. Аужырэ илээсхэм, пенсием иклогъум, мэкъу-мэщым пылтыгъ. Сыд фэдэ лэнатлэ зырати, зэрифе-шъуашэу Къамболэт зэрихъагъ, шытху пылэу ипшъэрылхэр ыгъэцэклагъэх.

Дэрбэкъо Къамболэт ыныбжэ бэмышлэу илээс 80 хъугъэ. Иныбджэгъухэм, илофшлэгъу-гъэхэм, илахылхэм, иунагъо игъэклотыгъэу а хъугъэ-шлагъэр хагъэуныфкылыгъ, гушылэ дэхабэ фалуагъ.

Тыпфэгъушло, Къамболэт! Бэгъашлэ ухъунэу, шлоу шылэ пстэури кыбдэхъунэу, утхъэ-жъэу уибын-унагъо ухэсынэу тыпфэлъало.

ХЪУЩТ Шэбан.

Сурэтым итхэр: **Дэрбэкъо Къамболэтрэ Гошнэшхорэ апхъоу Светланэрэ япхъо-рэлъфхэмрэ ахэсых.**

Уитарихъ зэгъашлэ, гъэлъаплэ

**Анахъ иныгъ,
кыхъагъ**

Мы чышхъахъом шыклогъэ зэ-уабэмэ анахъ иныгъ, анахъ кыхъагъ «Кавказ заоклэ» зэджагъэху, 1763 — 1864-рэ илээсхэм шылагъэр. Ар ады-гэ лъэпкыыр зэбгырызычыгъэу, зыужь-гъэигъэу, лъыпсыклэ гъэшъокыгъэ та-рихъ нэклубгъоу хъугъэ ыкли кынагъ.

Джырэ мафэхэм кыанэсыжъэу мы зэо тхьамыклагъом ригъэшлыгъэ уты-ныр адыгэ лъэпкыым шыгъушхэрэп.

**Дзэ кыулыкъушлэ-
шхуагъ, ау...**

Илээс 225-рэ (1788-м къэхъугъ) мыгъэ мэху кызэкъ генералэу, 1812-рэ илээсым шылэгъэ зэошхом хэтыгъэу Беслъаныкыо Пшыкыуи Могуковыр кызыхъугъэр. Ар кыуаджэу Гривен-скэ-Черкесскэм (джы станицэу Гривен-скэр), Пшызэ шъолъыр, кызыхъу-гъагъ. Ежъ ишлоигъоныгъэклэ хы Шлуцлэ кызэкъыдзэм кыулыкъур шихыи-нэу хъхъэгъагъ. Зэуабэмэ ахэтыгъ. Гъогу

кыхъэ — унтер-офицерым кышъежъэу, урысыдзэм игенерал-майорым нэсы-жъэу ыкли хы Шлуцлэ кордоннэу гъунап-къэм ия 3-рэ лэх ипашэу кыкылу-гъ.

Французхэм язаохэ зэхъум псэемыб-лэжыныгъэ, блэнагъэ ыкли пытагъэ хэ-лэу кызэкъхэм пэшэныгъэ адызэри-хъагъ. П. Могуковыр апэрэ Хэгъэгу заом итамыгъэ кызыратыгъэхэм ашыщ. Кыушхъэчлэхэмрэ черноморцэхэмрэ зэгъэшлугъэнхэмклэ, азыфагу ренэу кытэджэрэ зэутэкыныгъэхэр гъэшъэбэ-гъэнхэмклэ ыкли сатыу-экономикэ зэп-хыныгъэхэр гъэпсыгъэнхэмклэ Юфышхо ащ ышлагъ.

Ау Могуков Пшыкыуи, Урысые кыралыгъом фэшыпкыэу, зафэу кыу-лыкыу фикыызэ, ежъ илэпкыгъэху кызыхъыгъэхэм лашэр ыладакъэу бэрэ апэшлуклон, язэожыи фаеу хъугъэ.

1828-рэ илээсым ар Анапэ зэхэгъэгъэ-гъэным ыкли штэгъэным хэлэжыагъ.

1848 — 1850-рэ илээсхэм Могуково-ыр кошыжэ чэзыуклэр Пшызэ шызэ-хэщэгъэным ыуж итыгъ. Дзэклол ыкли пэшэ-лэшхъэтет пкыеу зыкыгъэлэ-гъуагъ. Ащ изэо шлэжэ епхыгъэу Пшы-зэ шъолъыр кыутырху Могуковский ыкли Могуковка зыфилохэрэр кытэ-джагъэх. Ау ышхъэ «епэбжэожъэу» урыс пачыхъэм шъхасынчъэу «фэчы-рэгъэ» Могуков Пшыкыуи ыцлэ ады-гъэхэм яфольклор, орд-тарихъхэм дэ-иклэ, лэклэ шыралуагъ. Ащ Кавказым зеклоклэ-хабзэу шызэрихъагъэхэр, ыцлэ ордэху «Абатэ Бэслэный» ыкли «Шап-сыгъэ лыхъужмэ ягъыбз» зыфило-хэрэм ашаумысыгъ.

(Тукорр.).

Щынджые икIэлэ пIугъэхэр

ТРЭХЪО Рэмэзан

КIэлэ дэдэу Трэхъо Рэмэзанэ адыгэм кырыкIощтым егупшысэу регъажэ. Адыгэмэ еджагъэу ахэтыр зэрэмекIэм егъэгумэкIы. Ыныбжь емылытыгъэу зэрэIушыр, изэхэшIыкI зэрэкуур кэпшIэнэу шытыгъ, игупшысэхэри чыжыэу кIощтыгъэх. Пшысэхэр, IорыIуатэхэр шIу ыльэгъуштыгъэх. Ахэм ядэлуныр икIэсагъ.

Рэмэзан Щынджые мэкъуогъум и 5-м, 1914-рэ илъэсым кышыхъугъ. Илъэс 14 — 15 ыныбжьэу Москва лицейм чIэхъэ, ар кызыухыкIэ, кIэлэегъэджэ институтым шеджэ. Профессорэу Ф. Яковлевым кIалэм шIэныгъэ куухэр зэриIэхэр ельэгъу, Iоф зыдыригъэшIэнэу студентмэ къаехы.

Трэхъо Рэмэзанэ ыныбжь нахъ зыльэкIуатэм, тхымакIагъоу адыгэхэм кыахъулагъэхэр нахъ зэхисIэхэу регъажэ. ЕджэкIэ-тхакIэ ышIэу чылэхэм адэсыр зэрэмекIэм лъэшэу егъэгумэкIы.

Трэхъо Рэмэзан 1930-рэ илъэс

сым лицеир, 1934-рэ илъэсым Московскэ университетым филологиемкIэ ифакультет илъэс 20 ыныбжьэу кыухыгъэх. Университетым шеджэзэ, профессорэу Ф. Яковлевым КъокIыпIэм и Институт 1932 — 1934-рэ илъэсхэм щыдэлэжыагъ. Хъарыфылтэ хэыгъэнымкIэ СССР-м и ВЦИК зэхисцэгъэ купым Рэмэзан хэтыгъ. Ащ нэмыкIэу къокIыпIэ ыкIи кьохъэпIэ кавказыбзэхэм язэгъэшIэн ишыпккъэу пылыгъ. Филологием, бзэм, публицистикэм, тарихым, стенографием хэшIыкI афырилагъ.

1948 — 1949-рэ илъэсхэм Инсбрук илагерьхэм адэс быслымэнхэм ящыIэкIэ-псэукIэ зыфэдэр зэригъэшIагъ. НэмыкI хэгъэгухэм ахэр кощыжыынхэмкIэ IэпыIэгъу афэхъугъ.

«Темыр Кавказ» (1955-рэ илъ.), «Щэрджэсхэр» (1956-рэ илъ.), «Темыр Кавказыр СССР-м ис цыфмэ япсауныгъэ игъэпытапI» зыфиIорэ тхыпхэр кыдигъэкIыгъэх. Ахэм анэмыкI тхыпхэр кыыхиутынэу ыгъэхъазырыгъагъэх, ау игъашIэ кIэкIы хъугъэ. 1964-рэ илъэсым бэдзэогъум и 8-м илъэс 50 нахъыбэ ымыгъэшIагъэу идунай ыхъожыгъ, истол кIэрысэу ыпсэ хэкIыгъ. Неущ илъэпкэ кырыкIощтым ыгъэгумэкIыгъ, Темыр Кавказым ицIыф лъэпкхэр зыч-зыпчэгъу хъунхэм ишыпккъэу фэбэнагъ.

1934 — 1941-рэ илъэсхэм Рэмэзан Мыекъуапэ кьегъэзэжы. Ау Ф. Яковлевым зэхисцэгъэ купым хэлэжыныр зэпигъэурэп, IофшIагъэхэр афегъэхых. Институтым шэлажэ, еджапIэхэм и литературэмкIэ, бзэмкIэ ащырегъаджэх. 1941-рэ илъэсым заом ащэ. Илъэс 27-рэ ыныбжьыгъ, кIэлэцIыкIуи илъэси 2 ыныбжьэу илагъ. Рэмэзан кIэлэ дэхагъ, кIэлэ дэгъугъ. Заом кIо зэхъум, Мыекъуапэ военкоматым нэс агъэкIотагъ, ишъхъэгъуси икIэлэцIыкIу ылыгъэу

кыIухъагъ, иныбджэгъухэри Iутыгъэх. Пармэкъо Айщэт, Цэй Унай, ЕмтIылъ Нэфсэт ыкIи нэмыкIхэри кыIухъагъэх. Рэмэзан чэум кыдэкIуайи къариIуагъ: «Пшээшъэжы-ехэр, шъумыгъ, нэмыцмэ шъунэпсхэр яшъумыгъэлъэгъу, зэкIэтфэнхэшъ, тыкъэкIо-жыщт». Дашыхи Украинэм нагъэсыгъэх, ау Рэмэзан баталонэу зыхэтыгъэр нэмыцмэ къадзыхы гъэрэу аубытыгъэх. Бэмэ мэзым зыхатэкъуагъ, Тыркуем, Австрием икIыгъэх. Рэмэзан 1945-рэ илъэсым Австрием кIуагъэ, Iоф горэми Iухъагъ. МашинэшI заводым щылэжыагъ. Ащ икIи илъэпкэ-гъухэр игъусэхэу Тыркуем кIуагъэ, Анкара дэт университетыр экстернэу къеухышъ, 1951-рэ илъэсым Германием кьегъэзэжы. Тылэ зыщIэи адыгэхэм абзэ, ятарихъ, ящыIэныгъэ гъогу зэригъэшIэнэу пылыгъ. Мюнхен псэупIэу кыыхехы. Къыгъэзэжыныу амал илагъэп, Сталиным ирежим иунагъо шиухъумэнэу фэагъ.

Рэмэзан Мюнхен щылагъыкIи ащ шагъэтIылыжыкыгъ.

Мюнхен дэт институтэу СССР-м изэгъэшIэн дэлажэрэм, Iоф щисIэнэу регъажэ. Журналэу «Вестник» урысыбзэкIэ, журналэу «Кавказ ревью», «Эль Мадэкаллэ» инджылызыбзэкIэ кыдэкIыхэрэм, радиостанциеу «Шъхъафитым» ащэлажэ. 1954-рэ илъэсым Инсбрук университетым ассистентэу Iоф щешIэ. Рэмэзан очеркхэр, статьяхэр бэдэдэу кыыхиутыгъэх. ГушIэм пае, «Черкесы», «Северный Кавказ как здравница СССР», «Языковая политика Кремля», «Коллективизация на Северном Кавказе», «Встреча», ахэм анэмыкIхэри тхыгъэу илагъэх. Рэмэзан ытхыгъэр бэ, ахэр зэхэубытагъэхэу кыдэдгъэкIын тлээкIыгъэмэ дэгъугъэ.

МАМЫЙ Ерэджыб

Щынджые икIэлэ пIугъэмэ ащыщэу Цэй Ибрахимэ хисцэгъэ гъогу лъыгъэкIотагъ пIоми хъушт Мамый Ерэджыбэ, ар драматург Iэпэласэ хъугъэ. Ерэджыбэ 1926-рэ илъэсым Щынджые кышыхъугъ. Илъэсх нахъыбэ ымыныбжьэу янэ-ятэхэр еухых, ышыпхъухэр игъусэхэу ибэу къэнэх. Щынджые дэт приютым кIэлэцIыкIухэр ратых, Ерэджыбэ я 5-рэ классыр ащ кышхуехы. КIэлэцIыкIоу IофшIэныр регъажэ. Ышыпхъу цIыкIухэри шыгъушхэрэп ...

Илъэс 14-м итэу трактористэу Iоф ешIэ. Етланэ Донбасс макIощ, шахтэу нэмыцмэ акъутагъэхэр зыпкэ изыгъэу-цожьхэрэм ахэтэу Iоф ешIэ.

Зэо ужым Мыекъуапэ кьегъэзэжышъ, оредыIо-къэшъокIо ансамблэм хэхъэ. Ерэджыбэ дэгъоу къашъоштыгъ ыкIи оред кыIощтыгъ. Тылэ кIуагъэм, тхыпхэр кыздырихъагъыштыгъэх, урысыбзэкIэ зэдэкIыными фэлэзагъ. Мэкъэ дэгъу зэриIэр Инна Светловская буплъэкIугъагъ. Темзэкъо

Ибрахими кызэрэшъорэр ыгурихыгъагъ. Ансамблэм хэтызэ «Псэлыхъохэр» зыфиIорэ пьесэр етхы.

Ащ нэмыкIэу «Дэхэбаринэ ихъакIэщ», «Ныбжьыкыу», «Хэта зилажэр?», «Шъхэм иуз гум егъае», «ЩыIэныгъэр лъэкIуатэ», «Шулъэгъум ишапхъ» зыфиIорэ пьесэхэр етхых, ахэр урысыбзэкIэ зэредэкIых, Пермь, Краснодар ятеатрэхэм къащагъэлъагъох.

Ерэджыбэ ныбжь шIукIае илагъэми, Литературнэ институтри кыухыгъ. Москва кыкыжыгъэу апэрэу Щынджые ар шыслъэгъугъагъ. Сэри университетыр къэсыухыгъагъэу ятэшым ыкъоу Юныс игъусэу еджапIэм кычIэхъагъэх. «Мыр сшынахыжъ», — ыIуагъ Юныс. Ерэджыбэ ыIапэ кышхыгъ, кызэрэсфэгъушорэр кысыIуагъ. «Гъогу мафэ утехъ, Разыет! Апэрэу тичылэ пшгашъэ университетыр кыухыгъ», — ыIуагъ. Ащ тетэу Ерэджыбэ сыгу кынагъ.

Ерэджыбэ ытхыхэрэр, иобразхэр цIыфмэ къахихыштыгъэх, чылэм кышигъотыштыгъэх, Хъачык, Хъэпап, Мыхъамчэрыекъохэр Щынджые шыпсэуштыгъэх. Жанрэу комедиер апэрэу Ерэджыбэ адыгэ драматургием кыыхыагъ.

Щынджые икIэлэ пIугъэу Цэй Ибрахимэ кьоджэ еджапIэм ыцIэ ехы, исаугъэти ащ ыпашхъэ ит. Ерэджыбэ илъэс 68-рэ нахъыбэ ыгъэшIагъэп. Ар Москва 1994-рэ илъэсым щылагъ, икIалэ ащ щигъэтIылыжыкыгъ.

Щынджые кIалэхэр тылэ зыщIэхэи лъэпккыр ащыгъушпагъэп, ежъхэри адыгэмэ ащыгъушхэщтхэп.

ЕМТИЛЪ Разыет.
Гуманитар ушэтынхэмкIэ Адыгэ республикэ институтым инаучнэ IофышIэ шъхъаI, тарихъ шIэныгъэхэмкIэ кандидат.

ШъуикIэлэцIыкIухэм шъуафэсакъ!

Лъытэныгъэ зыфэсшIырэ ны-тыхэр! ШъуикIэлэцIыкIу мопед, кушъхъэфачъэ е скутер кыфэшъушцэфы зыхъукIэ, ащ шъуисабый щынэгъуапIэ ригъэуцон зэрилэкIыштыр зыщышъумыгъэгъуш. Анахъэу шъузысакъын фаер гъогурыкIонымкIэ шапхъэхэр кIэлэцIыкIум икъоу ымышIэхэ зыхъукIэ ары.

Гъогум ищынэгъончъагъэ епхыгъэ шапхъэхэм кызэрэдэ-лгытэрэмкIэ, зыныбжь илъэс 14-м нэмысыгъэхэм кушъхъэфачъэр, илъэс 16-м нэмысыгъэхэм мопедыр е скутерыр кызыфагъэфедэн фитхэп. Зигугъу къэтшIыгъэ транспорт лъэпк-

хэм кIэлэцIыкIур атетIысхъаным пае гъогурыкIонымкIэ шапхъэхэр дэгъоу ышIэнхэ ыкIи ыгъэцэкIэнхэ фае: нэмыкI транспорт лъэпкхэр, лъэсрыкIохэр зэрэзекIохэрэм, нэфыгъуазэм Iоф зэришIэрэм алып-лээн, джащ фэдэу кыгъэзэн е къэуцун зыхъукIэ зыгорэуштэу къаригъэшIэн ыльэкIыныу щытын фае. Ясабынгъо кышхыгъэжыагъэу кIэлэцIыкIухэм пытэу агурагъэIон фае ныбжь гъэнафагъэм нэмысхэу ахэм транспорт лъэпкхэр кызыфагъэфедэ зэрэмыхъуштыр, гъогурыкIонымкIэ шапхъэхэмрэ урамхэм зэрашызекIорэ къулайныгъэхэмрэ пытэу алэ кы-

рамыгъахъэу ахэр къашцэфы зэрэмыхъуштыр.

ШъуикIэлэцIыкIу ищыIэныгъэ щынэгъуапIэ римыгъэуцоу кушъхъэфачъэр е мопедыр кызыфигъэфедэнэу джыри амал IэкIэмылмэ, ащ фэдэ транспорт лъэпккыр кыфэшъумышцэфыхэмэ нахъышIу.

Адыгэ Республикэм гъогум ищынэгъончъагъэкIэ и Къэралыгъо инспекции ны-тыхэм ялъэIу гъэмэфэ зыгъэпсэфыгъом зыныбжь имыкыгъэ кIэлэцIыкIухэм языгъэпсэфын зэрэкIорэм анаIэ тырагъэтынэу, автотототранспорт лъэпкхэу ахэм агъэфедэхэрэр нахъ макIэ ашIыны.

Адыгэ Республикэм гъогум ищынэгъончъагъэкIэ и Къэралыгъо инспекции инспекторэу, полицием иподполковникэу ПИТИКЪО Ичрам.

Коц хьасэхэр лэжьякloxэм къятэх

Комбайнитфым къяloxьы

Шэуджэн районим ихьызмэтшлэлэ инхэм лэжьигоэ ээфэшхьафхэм ягъэбэгъонклэ илээс заулэ хьугъэу анахь кьахэщхэрэм ащыц «Премиум» зыфилорэр.

Шьоф гьогу убагъэу тызэрыс автомашинэр зэрычэрэм ыбгъуитлуклэ кьыголхэ коц, тыгъэгъэзэ, натрыф хьасэхэм теплэшлэ ял. Хьэр зыщылъахьжыгъэ хыпкхэу ахэм загьорэ кьахэщхэрэм иофыр ащыжъот, диск онтэгъухэр зыпышлэгъэ тракторхэр ахэтых, чыгу шьхашьор тырагъэушъэбыкы шынагъаклэ кьыхэнэным фэшл.

Тыкышцуу комбайнэ заулэ зыхэтхэ коц хьасэм дэжъ. Мыщ тышылоклэ хьызмэтшлэлэм иагроном шьхалъу Кьохужь Хьумэр. Зэдэгущылэгъур етэгъажьэ.

— Хьумэр, бжыхьэсэ гектар тхьапша лъушхыжынын фаеу шьуилагъэр?

— Хьэр кьызыдгъэкыгъэр зэрэхуштыгъэр гектар 200-м фэдиз. Ар мэфиллэ иофшлэгъуклэ лутхыжыгъ, зы гектарым центнер 40-м лыклахэу кытхыгъ. Рапс гектари 190-у тилагъэри мэфэ заулэлэ тыгъоижыгъэ, ащ изы гектар кьызэрэтэгъэр центнер 18. Джы мары мэфэ заулэ хьугъэу тиккоц иугъоижынын тыпыль. Анахь мэхьанэ зилэ лэжьигоэм гектар 1083-рэ едгъэубытыгъагъ. Непэ ехьулъу лутхыжыгъэ гектар 300-м ехьум изы гектар центнер 38-рэ кьытыгъ. Нахь коц хьэсэ дэгъухэу гектар тельгытэу центнер 50-м кьышымыклэу кьэзытынхэу

тызшыгъыгъэхэрэм яугъоижынын мэфэ зытлуклэ тыфежъэ-щтышь, гурытымклэ зы гектарым кьитхыщтым кьыхэхьощт. Ащ фэдэ гугъаплэ кьытэзытхэрэр дэгъоу гъэхьазырыгъэ чыгум чылэпхэ лъэпкышлукхэр игъом зэредгъэклу-гъэхэр, коцыр эклэ пмои хьунэу рапсыр, тыгъэгъазэр, горыхыр зытелыгъэхэ чыгумхэм зэращытпхыгъэр, тлоуцогъо хьасэхэм минеральнэ чыгъэшлукхэмклэ тызэряшлукхэу, уцыжъхэр кьахэмьклэнхэм ыкли уз кьахэмьхьаным фэшл щэнаутхэмклэ игъом тызэрадэ-лэжьягъэр ары. Тилэжьигоэ хьасэхэм ятеплэ бэклэ тыкыгъэгугъэщтыгъ, ау кьымафэм осыр зэрэмэклагъэмрэ гъатхэр зэрэогъугъэмрэ кьахэклэу чыгум ищыклэгъэщт шынагъаклэр зэрымьготыгъэр хэпшыклэу кьагоуагъ.

— Комбайнэ тхьапша коцыр зэрэлушхыжыгъэр?

— Марых эклэри мы хьасэм хэтых, — ело Хьумэр комбайни 5-у тыздэщыт чыплэм кьыфаклохэрэм лапэ афишлэзэ. — Мы зэуж ити 4-р «Акросых», модрэ ахэдзыгъафор «Джон Дир». Тимеханизаторхэу ахэм иоф языгъашлэхэрэр эклэ ясэнэхьат фэлэпласэх. Кьахэбгъэщын ахэмытэу дэгъоу иоф ашлэ, пшъэрыгъэу ялэр щытхы хэлъэу зэшлукхы. Николай Вербицкэм, Василий

Моргуновым, Абрэдж Ачэрдан, Николай Зинченкэм, Василий Заволодько лъэшэу тагъэразэ. Ащлэ кьеслошт комбайнэхэм лэжьигоэр аклэзыщырэ машинэхэм арысхэми, ахэри клэлэ чанхэу Байкьулэ Нурбий, Нэгъой Аслъан, Шьхьаклэмыкьо Мыхьамэт, Бэрзэдж Долэт, Петр Немчиновыр, Тулпэрэ Руслъан.

Хьэсапэм кьэси кьэуцугъэ комбайнэу «Акросым» икабинэ кьеклэхэщ, нэбгыритлукхыкхы. Нэлуасэ кьытфэхьух комбайнерэу илэсищ хьугъэу ионыгъом хэлэжъэрэ Бэрзэдж Ачэрдан, ащ илэпылэгъу клэлэ ныбжыкьлэу Евгений Песоцкэр. Ахэм агузэгъу ит хьызмэтшлэлэм ибригадэ иагрономэу Тутарыщ Андзаур (ышъхьагъэрэ сурэтыр). Джыри зы «Акрос» кьызэтеуцо, ащ кьехыгъэ клэлитлукхы сурэт кьатэгъэхы. Ахэр комбайнерэу Николай Зинченкэр (сэмэгумклэ щыт) ыкли ащ илэпылэгъоу Василий Коваленкэр арых.

Кьышаклукхэ коц хьасэм комбайнитфым. Зэклэ ионыгъом фэгъэгъэгъэ клэлэхэм ялофшлэн дэгъоу агъэцаклэ.

ЛЭХЪУСЭЖЪ
Хьаджэртбий.

PS. Оелэ мафэхэу зэлы-кьагъэхэм ионыгъор зэпагъэу-гъ, синоптикхэм кьызэратырэмклэ, бэ темышлэу мэфэ ошлукхэр кьызэлъыкьонхэу арышь, республикэм ионыгъом щыпадзэжыщт.

Хьамэм иофшлэныр щыжъот

Теуцожь районим ит кьуаджэу Джэджэхаблэ дэт фирмэу «Синдика-Агрор» районим имызакъоу, республикэмкли анахь лэжьигоабэ кьызысхыжыгъэрэм ащыц. Мы лэжъхьаным коц гектар миным ехьоу ащ щылуахыжыгъэм гектар тельгытэу кьырахыжыгъэр центнер 40,6-рэ. Ихьасэхэм кьахэкыгъэх гектарым центнер 50-м нэс кьэзытыгъэхэр. Хьэ гектар 297-у ялагъэу районимклэ зэклэми апэу аложьигоэм гурытымклэ гектар тельгытэу кьытыгъэр центнер 54,6-рэ. Яхьамэ лэжьигоэу кьытехьагъэр тонн 5500-м шлокы. Ащ ипчъагъэ мафэ кьэс коц тонн 400-м нэс кьыхэхьо. Иофшлэнхэр зыщыжъотхэ хьамэм ипачэу Хьэшхуанэкьо Аслъан дьтилэгъэ зэдэгущылэгъур мыщ кьыклэлъыкьлоу кьыхэтэуты.

— 1977-рэ илээсым Пшызэ шьолъыр мэкъумэщ институтыр кьэсыухыгъ, — тиупчлэхэм джэуапхэр кьаритыжыгъэзэ кьытфелуатэ ащ. — ПМК-24-м игидротехникэу, Джэджэ-хьэблэ колхоз бэлахьэщтыгъэм итхьаматэ лусхэм ягъэхьазырынклэ, гъэстыныпхэ шьуантлэр кьуаджэхэм агъэфедэ шыгъэнымклэ игуадзэу, етланэ колхозым ипрофком итхьаматэу илээсыбэрэ иоф сшагъэ. 2002-рэ илээсым кьысгъэжъагъэу илээс 11 хьугъэу фирмэу «Синдика-Агрор» сырикладовщик ыкли ащ ихьамэ сырипащ.

Илээс кьэс лэжьигоэ тонн мини 10-м шлоклэу тыхьамэ кьытехьэ. Ащ фэдизыр зепхьаныр, хэклэдыклэ фэмыхьоу гъушъаплэхэм ащыбгъэтлылыныр, изытет дэгъоу птыжыныр зэрэмыпсынклагъэр, ар пшъэдэклэжышхоу зэрэщытыр кьызгурэлэ. Джары непэ фэдэ хыныгъошхо лэжъхьаным мафи чэчи зыкытимылар, типачэхэу Лшылэлэ Ибрахимэрэ Кушъу Рэмэзанэрэ кьызэрэтшыгъыгъэхэрэр елолаплэ имылу гъэцкэлэгъэным сэри сиофшлэгъу клэлэхэри тишыпкьэу тызкыфэлажъэрэр.

— Гьэрэкло тыхьамэ, — игушылэ лъегъэкьуатэ Аслъан, — хьэ тонн 500, коц тонн мини 5 фэдиз, натрыф тонн мини 5-м шлоклэу, тыгъэгъэзэ тонн 1600-рэ кьытехьэагъ. Зэклэри хэклодыклэ фэмыхьоу типачэхэм лугъэкыгъ. Мыгъи джарэуштыгъэу зэклэ зыпфэным тыфэлажъэ. Мы лэжъхьаным хыныгъошхом ижъотыплэшъ, автомашинэхэу лэжьигоэр комбайнэхэм кьа-клэзыщыхэрэр тымыгъэгужьохэу тэщэчыхэшь, тэунэкых. Автомашинэхэу гъэтлылы-плэм члэхьашьуштыгъэм ащ лыпыгъэу лэжьигоэр члэгъэгъэ-кьошъ, етланэ зернопулытым метрищ зилэгъэгъэ гъэтлылы-плэм иклашъо клаоу детэкъоежы. Складым члэмыфэрэ машинэшхохэм лэжьигоэр хьамэм тыратэгъэтакьошъ, етланэ ар тыукъэбзэу, зыдгъэгъушъклэ, гъушъаплэхэм ятэгъэкьужы. Джарэуштыгъэу тшлэзэ хьэ гектар 297-у ыкли коц гектар минэу лугъахыжыгъэхэм кьарыкыгъэ тонн мини 5,5-р дгъэтлылыгъахэ.

Корр.: Ащ фэдиз зилэгъагъэу зэтешьутэкьорэ лэжьи-гъаклэр зэхэплъыхьэрэба,

бгъуатэрэба, клэдырэба?

Хь.А.: Пчэдыжъэрэ шынагъэр процент 14-м шлоклэу комбайнэхэр хьасэм хагъахьэхэрэп, пчы-хьэрэ осэпс кьехынэу кьызыри-гъажьэклэ кьызэтырагъэуцох. Тэри хьамэм кьытенэгъэ лэжьи-гъэр приборхэмклэ тэуплэкьулъ, шапхьэхэм адимыштэ зыхьуклэ зернопулытхэмклэ зэпырыгъэзэ, тэгъэгъушъы.

Хыныгъом тызэрэфежъэу ошх кьэщхы зэрэхьугъэм комбайнэхэм ялофшлэн кьегъэхьы-лэ, ащ кьыхэклэу тэри хьамэм тель лэжьигоэр тэрэзэу тьы-гъыным тишыпкьэу тыпыль. Ар пленкэхэмклэ тыухьумагъэу тьыгъ, жьыбгъэм кьытыридзмэ, тетэхьожьы, тэгъэпытэжъы. Лэжьигоэр хьамбарым иттэ-кьожьын зыхьуклэ, джыри дгъэгъушъыжыщт.

Корр.: Хэтха уилофшлэгъу-хэу зигугъу кьэпшыгъэ пстэ-ури зыгъэцаклэхэрэр?

Хь.А.: Лэжьигоэр зэрэдафы-ерэ, зэрэклагъэщырэ техникэу, нэмыклэу тилэхэм кьэуцу ямы-лу сепэшхомрэ фэбэшхомрэ ахэтхэу иоф языгъашлэхэрэр Мыгу Аслъан, Гьонэжыкьо Ас-

хьад, Лыбзыу Азмэт. Тракторэу «Беларусым» ковш пышла-гъэу лэжьигоэр хьамбархэм ачлашэщтми, кьачлашъыжы-щтми автомашинэхэр зыушъэ-хэрэр Гьонэжыкьо Рэмэзан. Клэлэхэм лъэшэу тафэраз. Щэ-чаклор Елена Суковар ары. Комбайнэхэм коцыр кьа-клэзы-щыхэрэ шоферхэм ялофшлэклэ сэлэгъушъ, хьупхьэх, чаных, ахэри мэгулэх. Нэхэе Алыгъ, Лыбзыу Рэщыдэ, Хьэнахэкьо Аслъан лэжьигоэм изешэнклэ кьатенэрэ щылэп. Механизаторэу Лыбзыу Аслъани итрактор прицеппышхо пышлагъэу комбайнэхэм лэжьигоэр кьа-клэшы, тонн 13,5-рэ зэшэгъум хьамэм кьегъэсы.

Корр.: Хыныгъом хэлажъэ-хэрэм ягъэшхэн сыдэуштыгъэу зэхэчагъа?

Хь.А.: Ар дэгъу дэд. Титхьа-матэу Кушъу Рэмэзанэ «механи-заторхэр дэгъоу шхэнхэ фае» елошъ, лы хэмытэу ыгъэпщэ-рыхьаштыгъэ. Ар гъэжъагъэу, гъэжъагъэу, котлет шлыгъэу агъэхьазыры. Типшэрыхьа-кьохэу Надежда Павленкэмрэ Дарья Лычанрэ Иофшлэным егугъух, нэбгырэ 50 фэдизмэ лэшлоу афэпщэрыхьэх.

НЭХЭЕ Рэмэзан.

ГАНДБОЛ. СУПЕРЛИГЭР

Тренерым иапэрэ
еплъыкIэхэр

Мыекxопэ гандбол бзылъфыгъэ командэу «АГУ-«Адыифым» 2013 — 2014-рэ илээс ешIэгъум зыфегъэхъазыры. Гъэмэфэ зыгъэпсэфыгъор спортсменкэмэ аухыгъ. Бэдзэогъум и 1-м апэрэ зэлукIэгъур ялагъ. Аужырэ илээсхэм командэм тренер шъхьалэу илэгъэ Виталий Барсуковыр илэнатIэ лукыжыгъ.

шIэным тыфэхъазыр.

— Спортым пыщэгъэхэм яупчI кыыостыщтыр. Тикомандэ суперлигэм хэт, ауж кьенэ. Зыкылэтыжын ылэкIышта?

— ЧыпIитIу-щыкIэ нахъ лъагъу «АГУ-«Адыифы» кыдэклоен фае. Республикэм икомандэ ауж кынэныр сэри кьезгъэклурэп.

— КIэу нэбгырэ заулэ кьемыгъэблагъэу тинепэрэ ешIакомэ бэкIэ уащгугъа? Опыт зилэм имехъан зыфаслорэр.

— Республикэм шагъэсэрэ пшъашгъэхэр арых тикомандэ щезгъашIэхэ сшIоигъор. Опыт зилэ нэбгырэ заулэ синэплэгъу ит, кьезгъэблагъэхэ сшIоигъу. Гандбол ешIаклэ дахэ кьэдгъэ-лъагъо зыхъукIэ, ныбжыкIэу тикомандэ кыхъэхъанэу фаехэри нахъыбэ хъуштых.

— Илээс ешIэгъур сыдигъо аублэщт?

— Ионыгъо мазэм апэрэ ешIэгъур тилэщт. Сэ тикомандэ хэтхэм нахъышIоу нэлуасэ сафэхъунэу сыфай. НыбжыкIэ командэу тилэри синэплэгъу итышты.

— Апэрэ зэдэгущыIэгъур ащ цытыухы сшIоигъу. ШъуигухэлъышIухэр кыжъудэхъунхэу шъуфэтэлэ.

— Тхъауегъэпсэу. Спортыр зыкIасэхэр тиешIэгъухэм яплъынхэу кьэтэгъэблагъэх.

ТафэгущIо!

ЗэлукIэгъур пчыхъэм зыщау-хыным тикомандэ итренерхэр мэфэкл мафэ зилэ гандболисткэхэм афэгущIуагъэх, шIухъаф-тынхэр афашIыгъэх. Ольга Исаченкэм, Дэрбэ Заремэ, Ирина Малхозовам гушыIэ фабэхэр афалуагъэх.

Тигъэзетеджэмэ ацIаклэ ямэфэкл нае пшъашгъэхэм тэри тафэгущIо, спортым цIэрылоу шы-хъунхэу, янасып зыдалгъэужьэу щыIэнхэу Тхъэм тафелъэIу. Шъопсэу, бэгъашIэ шъохъу!

Сурэтхэм арытхэр: Владимир Черкашиным командэм Иоф дешIэ. Ольга Исаченкэр, Дэрбэ Зарем, Ирина Малхозовар.

КУШЪХЪЭФЭЧЪЭ
СПОРТЫРАтекIуагъэр
Адыгеим щыщ

Урысыем кушъхъэфэчъэ спортымкIэ изэнэкъокъу кьалэу Тюмень щыкIуагъ. Олимпиадэ джэгунхэм ахэхэрэ спорт лъэпкымыкIэ ныбжыкIэхэм ялэпэлэ-сэныгъэ кьагъэлъэгъуагъ.

Адыгэ Республикэм кушъхъэфэчъэ спортымкIэ икIэлэцIыкIу-ныбжыкIэ спорт еджаплэ зы-щызыгъэсэрэ Александр Куликовскэм километрэ 74,5-рэ хъу-р гъогур зэкIэми анахъ псынклэу кыкIуи, апэрэ чIыплэр Урысыем кышчыдихыгъ.

СпортымкIэ дунэе класс зилэ мастерэу Владимир Черкашиныр «АГУ-«Адыифым» итренер шъхьалэу агъэнэфагъ.

Гандбол ешIэрэ типшъашгъэхэм тахэплэгъэ, зэкIэри тинэ-луасэх. Анна Игнатченкэр, Наталья Еремченкэр, Мария Мартыненкэр, Ольга Исаченкэр, Мария Аникинар, Дэрбэ Заремэ, Юлия Куцеваловар, Марина Васильевар, Лариса Сысоевар, Ирина Малхозовар, нэмыкIхэри шIыкIэ-шIухэм алъэхъух, загъэхъазыры. КъэлэпчъэIутхэу Наталья Тормозовамрэ Светлана Кожубековамрэ купым хэтхэу е шъхьа-фэу ешIаклэ амалхэм алъэхъух.

Екатерина Дьяковар, Урысыем иныбжыкIэ хэшыпыкIыгъэ командэ хэтыгъэ Екатерина Лотоненкэр тикомандэ хэтыжхэп. КъэлэпчъэIутхэу Рената Каюмовар тлэгъугъэп. Черногорием щыщ пшъэшъитIури игъо ифагъэхэп Мыекъуапэ кьэкIожынхэу — тяжэщт. Тиспортеджаплэ шапIугъэ пшъашгъэхэри кырагъэблэгъагъэх.

ГушыIэгъу тызыфэхъугъэхэ А. Игнатченкэм, Н. Еремченкэм, О. Исаченкэм, И. Малхозовам, М. Мартыненкэм, Ю. Куцеваловам, нэмыкIхэми яшъыпкъэу загъэхъазыры. Тикомандэ ауж кынэрэмэ зэрахэтыр агу кьео.

ТизэдэгущыIэ-
гъухэр

Тренер шъхьалэу Владимир Черкашиным, ащ игуадзэхэу Светлана Выдрином, Ольга Рюхином, Галина Мельниковам таIуагъ. В. Черкашиным иеплъыкIэхэм зашчидгъэгъозагъ.

— МэфитIу хъугъэ Мыекъуапэ Иоф зыщысшIэрэр, — еIо Владимир Черкашиным. — Командэм ипашэу Цый Аслъанчэрые

гуфэбэныгъэ хэлъэу кытпэгъокIыгъ. ОшIа, цыфыр нэгущIоу кыбдэлажъэ зыхъукIэ, угу кьелэты, нахъышIоу Иоф зэрэпшIэ-щтым упылъ.

— Краснодар уцэпсэу, кьалэм игандбол командэ, уцешIэщтыгъ, спортымкIэ дунэе класс зилэ мастерэу ущыт. IэкIыб хэгъэгухэм тренерэу Иоф ащыпшIагъ. Сыда къэтымылуагъэр?

— Португалием, Германием, Италием тренерэу илээс 17 Иоф ащысшIагъ. Аужырэ уахътэм кIэлэгъаджэу Звенигород сышылэ-жъагъ. Командэу СКИФ-м сызэрэ-хэтыгъэр ошIэ.

— СиупчIэ нахъ кьэзгъэу-нэфыщт. Адыгеим укызыэрэкIуагъэр тигуапэ, ау нахъыпкIэ бзылъ-фыгъэ командэхэм Иоф адэпшIагъэмэ кьэпIуагъэп.

— Пшъашгъэхэр зыхэт командэхэм зыкIи Иоф адэсшIа-гъэп. КIалэхэр, ныбжыкIэ командэхэр арых пэцэныгъэ зы-дызесхъагъэхэр. «АГУ-«Адыи-

фыр» сиапэрэ бзылъфыгъэ ко-манд.

— Адыгеим игандбол бзылъфыгъэ командэ изэхэцэн кIэщакIо фэхъугъа-гъэр Джэнчэтэ Султан. Бзылъфыгъэ командэм иешIаклэ кырыкIощтыр кьэшIэгъуаеу сыдигъуи ылъытэщтыгъ. Цыфым ип-сихологие, нэмыкIхэри Султанэ кыдилъытэ-щтыгъэх.

— УпчIэ гъэшIэгъон. Коман-дэхэр ешIэгъу пэпчъ фэбгъэхъа-зырынхэ фае. Бзылъфыгъэхэр зыпкы итэу мафэ кьэс ешIэхэрэп. Къызгурэлэ зыфаслорэр. Нэбгырэ пэпчъ илахъэу зэлукIэгъум хиль-хъан ылэкIыштыр тренерым бшIэн фае.

— Светлана Выдринар спортсменкэ цIэрылоу цы-тыгъ. Краснодар, Мые-къуапэ, нэмыкI кьалэхэм якомандэхэм ащешIагъ. Галина Мельниковар дэгъоу Адыгеим щашIэ. Уилэпылэгъухэм сыда кьэпIолэщтыр?

— БэкIэ сачэгугъы, Иоф зэдэт-

ФУТБОЛ. РЕСПУБЛИКЭМ ИЗЭНЭКЪОКЪУ

ЗэхэщакIомэ ямурадхэр

Адыгеим футболисткIэ изэнэкъокъу хэлэжьэрэ коман-дэхэм апэрэ кьекIокIыгъор бэдзэогъум и 10-м аухыщт. Зичэзыу ешIэгъухэр зэраухыгъэхэм гъэзе-теджэхэр ащытэгъэгъуазэх.

Апэу кыхъэдгъэщы тшIоигъор Пэнэжыкыуае шыкIогъэ зэлукIэ-гъур ары. ЗэхэщакIомэ зэфэхъы-сыжъэу ашIыштыр, ешIэгъур зэрэ-кIуагъэм кыралолIэщтыр тшIа-горэп.

«Пэнэжыкыуай» — «Ады-гэкъал» — 2:4.

Пчъагъэр 3:0-у «Адыгэкъалэ» ыхъызэ, 2:3 хъугъэ. КIэухыр — 2:4. «Нарт» — «Факел» — 5:1.

ЧыпIэу
зыхэщытхэр

«КъохъапIэм» хэтхэр

1. «Адыгэкъал» — 9
2. «Улап» — 7
3. «Инэм» — 7
4. «Пэнэжыкыуай» — 6
5. «Герта» — 0.

«КъокIыпIэр»

1. «Кошхъабл» — 10
2. «Урожай» — 9
3. «Лэшэпсын» — 7
4. «Нарт» — 6
5. «Еджэркъуай» — 6
6. «Факел» — 0.

Бэдзэогъум и 10-м «Урожайр» «Лэшэпсынэм» дешIэщт. «Урожа-ир» «Нартым» тыгъуасэ Iуагъ.

— Къоджэ спортым зыкьегъэ-Iэтыгъэным, физкультурэм пыща-гъэмэ япчъагъэ хэгъэхъогъэным ты-пыль, — кытIуагъ Адыгэ Респу-бликэм футболисткIэ ифедерацие ит-хъаматэу Николай Походенкэм.

Нэклубгъор зыгъэхъазырыгъэр
ЕМТИЛЪ Нурбий.

ЗэхэщыщакIомэ кыдэзыхъа-гъэкIыгъэр:
Адыгэ Республи-кэм лъэпкъ ИофхэмкIэ, IэкIыб кьэралхэм ащы-псэурэ тилгъэп-кьэгъухэм адыряIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи кьэбар жъугъэм иамал-хэмкIэ и Комитет Адресыр: ур. Кре-стьянскэр, 236

Редактор
шъхьалэр

ДЭРБЭ
ТИМУР

Редактор
шъхьалэм
иапэрэ гуадзэр
МЭШIЛЭКЪО
Саид

ПшъэдэкIыжъ
зыхъырэ
секретары

ЖАКIЭМЫКЪО
Аминэт

Редакциер
зыхэщыIэр:
385000,
кь. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,

редактор шъхьалэм
иапэрэ
гуадзэр:
52-49-44,

редактор гуадзэр-
пшъэдэкIыжъ зы-
хъырэ секретары:
52-16-77.

E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъаты-
гъэр:

Урысые Федерацием
хэутын ИофхэмкIэ,
телерадиокъэтын-
хэмкIэ ыкIи зэлъы-
IэсыкIэ амалхэмкIэ
и Министерствэ
и Темыр-Кавказ
чIыплэ гъэlorы-
шIаплэ, зэраушыха-
тыгъэ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр

ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
кь. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Пчъагъэр
4017
Индексхэр
52161
52162
Зак. 2505

Хэутыным
узыщыкIэхтэнэу щыт
уахътэр
Сыхъатыр 18.00
ЗыщыкIэхтэгъэхэ
уахътэр
Сыхъатыр 18.00